

มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรป :
กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม

THE CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM UNDER THE EUROPEAN
UNION'S GREEN DIPLOMACY POLICY: A CASE STUDY OF BELGIUM

สิทธิพร เจริญแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรป :
กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM UNDER THE EUROPEAN
UNION'S GREEN DIPLOMACY POLICY: A CASE STUDY OF BELGIUM

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF POLITICAL SCIENCE
(Diplomacy and International Relations)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรป : กรณีศึกษา
ประเทศเบลเยียม

ของ

สิทธิพร เจริญแนว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานิชญ์ อารีย์) (อาจารย์ ดร.เอนกชัย เรืองรัตนากร)

..... ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.รุ่งฉาย เย็นสบาย) (รองศาสตราจารย์ ดร.ศิพิมพ์ ศรีบัลลังก์)

ชื่อเรื่อง	มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรป : กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม
ผู้วิจัย	สิทธิพร เจริญแนว
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนชญ์ อารีย์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม ซึ่งมุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดการทูตสิ่งแวดล้อมมาอธิบายถึงการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้น การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทวิเคราะห์ นโยบายและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปและการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ผลการศึกษาพบว่า การตอบรับของเบลเยียมต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป โดยเบลเยียมได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการและควบคุมมาตรการดังกล่าวอย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ ได้แก่ PFS Health, Food Chain Safety and Environment (PFS Health) ซึ่งภายใต้หน่วยงานนี้ มีแผนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Department) ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อีกทั้งยังมี General Administration for Customs and Excises (AGD&A) ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรการ CBAM และการใช้การทูตสิ่งแวดล้อมในการดำเนินนโยบายโดยการให้ความช่วยเหลือประเทศกลุ่มกำลังพัฒนา และประเทศพัฒนาน้อยหรือด้อยพัฒนา การดำเนินนโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างความร่วมมือในระดับสากล แต่ยังแสดงถึงความรับผิดชอบของสหภาพยุโรปในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ : มาตรการปรับคาร์บอน, การทูตสิ่งแวดล้อม, สหภาพยุโรป

Title	THE CARBON BORDER ADJUSTMENT MECHANISM UNDER THE EUROPEAN UNION'S GREEN DIPLOMACY POLICY: A CASE STUDY OF BELGIUM
Author	SITTHIPHON CHAROENNAEO
Degree	MASTER OF POLITICAL SCIENCE
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Manoch Aree
Co Advisor	Dr. Rungchai Yensabai

This research aims to study the European Union's Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), with Belgium as a case study. It focuses on reducing greenhouse gas emissions and promoting sustainable development, using the concept of environmental diplomacy to explain the creation of cooperation in addressing climate change issues. This research employs qualitative methods by collecting data from academic documents, analyses, policies, and various reports related to the EU's environmental policies and the CBAM. The study found that Belgium's response to the EU's CBAM involves clearly defined responsible agencies managing and controlling these measures. Key agencies include PFS Health, Food Chain Safety, and Environment (PFS Health), with its Climate Change Department playing a significant role in developing policies and measures to reduce greenhouse gas emissions. Additionally, the General Administration for Customs and Excises (AGD&A) is responsible for inspecting and controlling the import and export of goods in compliance with CBAM measures. Furthermore, the implementation of green diplomacy in these policies involves providing assistance to developing and least developed countries. This policy not only fosters international cooperation but also demonstrates the EU's responsibility in addressing environmental issues.

Keyword : CBAM, Green Diplomacy, EU

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณต่อ ผศ.ดร. มาโนชญ์ อารีย์ และ อ.ดร. รุ่งฉาย เย็นสบาย ที่ปรึกษาวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญและมีความกรุณาในการให้คำแนะนำและความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย ความรู้และประสบการณ์ของอาจารย์ทั้งสองได้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนางานศึกษาชิ้นนี้ให้มีความสมบูรณ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ.ดร. ศิพิมพ์ ศรีปลั่งกั ที่ได้ให้การสนับสนุนและแนะแนวทางการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง ได้มอบคำปรึกษาและแนวคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำให้การศึกษานี้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ รวมถึง อ.ดร. เอนกชัย เรืองรัตนกร ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ความตั้งใจของอาจารย์ทั้งสองได้สร้างแรงบันดาลใจและเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้วิจัยในการทำงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจในทุก ๆ ด้าน ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัย ความรักและการสนับสนุนที่ไม่สิ้นสุดจากครอบครัวได้เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ และมุ่งมั่นทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานและเพื่อนนักวิจัยที่ได้ให้การสนับสนุนและคำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ามีความเข้าใจและสามารถปรับปรุงงานวิจัยให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการทำให้วิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สิทธิพร เจริญแนว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามการวิจัย.....	5
3. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
4. สมมติฐาน.....	5
5. ขอบเขตการวิจัย	5
6. ระเบียบวิธีวิจัย	6
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด	8
1. การทบทวนวรรณกรรม.....	8
1.1 งานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป	8
1.2 งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้การทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) ในการดำเนิน นโยบายของสหภาพยุโรป.....	11
2. แนวคิดการทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy)	13

บทที่ 3 มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM)	18
1. ระยะเวลาการดำเนินการของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน.....	19
1.1 ระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน (1 ตุลาคม 2566 - 31 ธันวาคม 2568).....	19
1.2 ระยะเวลาการดำเนินการอย่างเป็นทางการ (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2569).....	20
2. สินค้าภายใต้ขอบเขตของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนในปัจจุบัน	20
3. ขั้นตอนการดำเนินการก่อนส่งสินค้าข้ามพรมแดนสหภาพยุโรปโดยสรุปมีดังนี้.....	20
3.1 การลงทะเบียนและการซื้อใบรับรอง CBAM.....	20
3.2 การรายงานและการมอบใบรับรอง CBAM.....	21
3.3 การนำราคาคาร์บอนที่ได้ชำระแล้วมาหักลบก่อนนำเข้าสหภาพยุโรป	21
4. ขั้นตอนการรายงานผลในระบบของ CBAM transitional registry	21
ภาพประกอบ 1 แสดงหน้าเว็บไซต์การรายงานผลตรวจสอบคาร์บอน	22
ภาพประกอบ 2 แสดงหน้าเว็บไซต์การรายงานผลตรวจสอบคาร์บอน	22
5. การตอบรับต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนในประเทศเบลเยียม	23
5.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของเบลเยียม.....	24
6. ผลกระทบของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป	25
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานวิจัย	28
1. การตอบรับของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ยกตัวอย่างประเทศเบลเยียม (Belgium)	29
1.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของเบลเยียม.....	30
1.2. การดำเนินการต่อมาตรการ CBAM ในเบลเยียม	32
1.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าในประเทศเบลเยียม	32
2. การดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป	33
2.1 การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาของสหภาพยุโรป ต่อมาตรการ CBAM	34

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	37
1. สรุป	37
2. การอภิปรายผลการวิจัย	39
2.1 การตอบรับและปรับตัวของเบลเยียม	39
2.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้า	39
2.3 การสนับสนุนจากสหภาพยุโรป	39
2.4 การดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อม	40
3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการปรับคาร์บอน ของสหภาพยุโรป ต่อประเทศไทย	40
โอกาสของประเทศไทยที่จะได้รับหากสามารถปฏิบัติตามมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรปได้	43
บรรณานุกรม	45
ประวัติผู้เขียน	51

สารบัญตาราง

หน้า

ไม่พบรายการสารบัญภาพ

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ไม่พบรายการสารบัญภาพ

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกซึ่งถือเป็นสิ่งที่มีความท้าทายอย่างยิ่งในการรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้โดยสหภาพยุโรป (EU) ถือเป็นกลุ่มความร่วมมือที่มีความโดดเด่นในฐานะผู้นำระดับโลกในการริเริ่มนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุม สหภาพยุโรปเป็นแนวหน้าของความพยายามในการบรรเทาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการดำเนินนโยบายที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาความยั่งยืน รวมไปถึงมีความพยายามในการสร้างความร่วมมือข้ามพรมแดนกับอารยณานานาประเทศในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยเมื่อเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2562 สหภาพยุโรปได้มีการประกาศนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนขึ้นคือนโยบาย ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป (European Green Deal) ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งจัดการสภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งขับเคลื่อนภูมิภาคยุโรปสู่สังคมไร้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในปี ค.ศ. 2050 และเสริมสร้างบทบาทของสหภาพยุโรปในการกำหนดมาตรฐานสากลด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Constanze Fetting, 2020)

สหภาพยุโรปได้ประกาศนโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป เป็นยุทธศาสตร์การเจริญเติบโตใหม่ในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ส่งเสริมการลงทุนในเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการผลักดันการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ยุโรปบรรลุเป้าหมายในการเป็นทวีปที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์แห่งแรกของโลกในปี ค.ศ. 2050 (European Commission, n.d.-b) โดยจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของโลกในปัจจุบัน ทำให้หลาย ๆ ภาคส่วนหันมาให้ความสนใจในการสร้างความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สหภาพยุโรปก็เป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหานี้อย่างยิ่ง โดยได้มีการกำหนดนโยบายอย่างยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปที่มีความโดดเด่นอย่างมากในยุคปัจจุบัน เป็นนโยบายที่มีการผลักดันเกี่ยวกับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมหลายด้าน ซึ่งประกอบด้วยนโยบายและมาตรการหลัก ๆ 3 ประการ (ศูนย์พัฒนารัฐกิจเพื่อความยั่งยืน, ม.ป.ป)

1. ใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน/หมุนเวียน (Circular Economy)

2. ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเหลือศูนย์ (Carbon neutrality)¹

3. สิ่งแวดล้อมปลอดสารพิษ (Toxic-free environment)

โดยมาตรการที่มีความสำคัญคือในส่วนที่เกี่ยวกับ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเหลือศูนย์ (Carbon neutrality) ซึ่งมีกฎหมายและกฎระเบียบ 6 ข้อ ประกอบด้วย (ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, ม.ป.ป)

1. Renewable Energy หรือ กฎหมายเกี่ยวกับพลังงานหมุนเวียน

2. Sustainable/Smart Mobility หรือ กฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งอัจฉริยะและยั่งยืน

3. Forestry / Biodiversity หรือ กฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ

4. Taxonomy หรือ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ธุรกิจสีเขียว

5. Due Diligence หรือ กฎระเบียบความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจ

6. CBAM หรือ มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป

มาตรการภายใต้นโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลทำให้กระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของหลาย ๆ ประเทศที่ต้องส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะสร้างความเข้าใจกับนโยบายดังกล่าวที่สหภาพยุโรปประกาศใช้ เพื่อนำไปสู่การสร้างความร่วมมือที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการคตินโยบายของสหภาพยุโรป และส่งเสริมเครื่องมือทางการทูต โดยการใช้การทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) มาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินนโยบาย โดยตัวอย่างมาตรการที่สำคัญของนโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป คือ มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) (ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน, ม.ป.ป)

การปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้เก็บภาษีคาร์บอนสินค้านำเข้าพรมแดนของสหภาพยุโรป ที่มีมาตรฐานด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ต่ำกว่าที่สหภาพยุโรปกำหนด โดยเฉพาะสินค้าจากอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนในอัตราส่วนที่สูง เช่น ซีเมนต์ ไฟฟ้า ไฮโดรเจน ปุ๋ย อลูมิเนียม และเหล็กกล้า รวมทั้งสินค้านำเข้าบางประเภทเพื่อป้องกันการย้ายฐานการผลิต

¹ ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon neutrality) หมายถึงการสร้างสมดุลระหว่างการปล่อยคาร์บอนและการดูดซับคาร์บอนจากบรรยากาศในแหล่งกักเก็บคาร์บอน การจัดการคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากบรรยากาศแล้วเก็บกักไว้เรียกว่าการกักเก็บคาร์บอน เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดทั่วโลกจะต้องถูกชดเชยด้วยการกักเก็บคาร์บอน (European Parliament, 2019)

สินค้าที่ปล่อยปริมาณคาร์บอนสูงจากสหภาพยุโรปไปยังยังนอกประเทศอาณาเขตของสหภาพยุโรปเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการที่เน้นลดการปล่อยคาร์บอนในสหภาพยุโรป ก่อนส่งสินค้ากลับเข้ามาขายในตลาดของสหภาพยุโรป (รัชนีพันธุ์ ปิยะปราโมทย์, ม.ป.ป.)

โดยมาตรการที่มีความสำคัญและส่งผลต่อภาคการส่งออกของหลาย ๆ ประเทศ คือในส่วนของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป ที่ส่งผลถึงประเทศที่ทำการค้ากับประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป สหภาพยุโรปจึงกลายเป็นกำลังสำคัญในการกำหนดและพัฒนานโยบายสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จอย่างมาก ในขณะที่ต้องต่อสู้กับความท้าทายต่าง ๆ เช่นการออกมาตรการที่มีความเสี่ยงต่อระบบเศรษฐกิจ อย่างนโยบายภายใต้ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรปอย่าง มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ความมุ่งมั่นของสหภาพยุโรปต่อเป้าหมายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความพยายามสร้างความเป็นผู้นำ ด้วยเป้าหมายที่จะบรรลุความเป็นกลางทางด้านสภาพภูมิอากาศภายในปี 2593 สหภาพยุโรปในฐานะผู้นำแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี 2562 สหภาพยุโรปมีเป้าหมายที่จะลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลงอย่างน้อย 40% จากระดับในปี 2533 ภายในปี 2573 ได้มีการสนับสนุนการเปลี่ยนมาใช้พลังงานหมุนเวียน โดยดำเนินนโยบายที่มุ่งเพิ่มส่วนแบ่งของแหล่งพลังงานหมุนเวียนในการผสมผสานพลังงาน ควบคู่ไปกับการจัดตั้งระบบการซื้อขายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ใหญ่ที่สุดในโลก นั่นคือ ระบบการซื้อขายสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (EU Emission Trading Scheme: EU ETS) นอกจากนี้ สหภาพยุโรปมีส่วนร่วมในการเจรจาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ โดยเข้าร่วมในการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) และการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติ (Conference of Parties: COP) สหภาพยุโรปยังมุ่งมั่นที่จะให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนาผ่านนโยบายต่าง ๆ เช่น กองทุนสภาพภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund) ซึ่งเน้นย้ำถึงความทุ่มเทในการส่งเสริมความสามารถในการฟื้นตัวของสภาพภูมิอากาศโลก (รังสรรค์ สุคำภา, 2560) กองทุนภูมิอากาศสีเขียว (Green Climate Fund: GCF) เป็นนโยบายทางการเงินที่จัดตั้งขึ้นภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กองทุนนี้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ระหว่างการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญา UNFCCC ครั้งที่ 16 ที่เมืองแคนคูน ประเทศเม็กซิโก และเริ่มดำเนินงานอย่างเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2558 โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถรับมือกับ

ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ (Low Emissions) รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate-resilient Development) (กองการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2533 สหภาพยุโรปได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในนโยบายหลักของความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ โดยมีบทบาทเป็นผู้นำระดับนานาชาติในการกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การเจรจาอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของสหภาพยุโรปในการผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริงจังในระดับนานาชาติ ในระหว่างการเจรจาพิธีสารเกียวโตในปี 2540 สหภาพยุโรปได้เสนอให้มีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับที่มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้นำที่แข็งแกร่งและมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนนอกจากนี้ สหภาพยุโรปได้ดำเนินกลยุทธ์ความเป็นผู้นำแบบละมุน (Soft Leadership) ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ความร่วมมือทางการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังขยายไปถึงการใช้นโยบายในเชิงการทูตเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในระดับนานาชาติ การใช้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงการทูตของสหภาพยุโรปได้เน้นไปที่การสร้างความร่วมมือและการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสะอาดและพลังงานทดแทน รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Sebastian Oberthur & Claire Roche Kelly, 2008) กล่าวคือมีการผลักดันนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในความร่วมมือทั้งแบบทวิภาคี และพหุภาคี โดยผ่านแนวคิดของการทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) เพื่อโน้มน้าวให้นานาประเทศรวมไปถึงประเทศคู่ค้าของสหภาพยุโรปเองต้องปฏิบัติตาม ในด้านหนึ่งเป็นเพราะสหภาพยุโรปไม่มีอิทธิพลในทางการเมืองและเศรษฐกิจที่จะบังคับให้ผู้อื่นทำตามนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของตนเองที่มีการใช้ความร่วมมือทางการทูตเข้ามาเป็นส่วนผลักดันให้เกิดผลจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำในทางกลับกันแนวทางความเป็นผู้นำนี้จึงทำให้สหภาพยุโรปเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความโดดเด่นในฐานะผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

จากการที่สหภาพยุโรปมีการออกมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผ่านกลไกทางการทูตในการใช้มาตรการต่าง ๆ เชิงเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดความร่วมมือทางการทูตเกิดขึ้น และนำไปสู่การการศึกษาของงานวิจัยขึ้นนี้ที่มุ่งศึกษาประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกในปัจจุบันผ่านนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อม งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปและการสร้างความร่วมมือด้านการทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปในการดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ในกรณีของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงศึกษาความร่วมมือที่เป็นไปได้ที่สามารถนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยเร็วในยุคปัจจุบัน

2. คำถามการวิจัย

สหภาพยุโรปมีการดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมโดยใช้มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) อย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษามาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม

4. สมมติฐาน

สหภาพยุโรปมีการกำหนดมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) ด้วยการสนับสนุนด้านการลงทุนในเทคโนโลยี รวมไปถึงการสนับสนุนทางการเงินสำหรับประเทศที่ต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากเป็นมาตรการที่ใหม่และจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อการลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งเสริมภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำโลกด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา: ศึกษาเฉพาะเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายเกี่ยวกับมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรปในการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับนโยบายด้าน

สิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปโดยมุ่งศึกษาในกรอบของยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป (European Green Deal) ในประเด็นของ

- การปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM)

- ประเทศเบลเยียมในการรับมือกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน

5.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา: ศึกษามาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนในช่วงปี 2562 ถึง 2567

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ หนังสือ เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ บทวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับบทบาทการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป และความร่วมมือด้านการทูตสิ่งแวดล้อม มาวิเคราะห์

รายละเอียดการวิจัย ดังนี้

6.1 เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ : จะมีการทบทวนเอกสาร แถลงการณ์นโยบาย ข้อตกลง รายงาน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างไทย-สหภาพยุโรปอย่างครอบคลุม

6.2 แหล่งที่มาเอกสารจะมาจากหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น) สื่อสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ข่าวออนไลน์จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ห้างสมุด

6.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็น คือ 1. สหภาพยุโรปกับการดำเนินนโยบายด้านการทูตสิ่งแวดล้อม 2. ศึกษามาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป

6.3.1 ใช้แนวคิดและทฤษฎี แนวคิดการทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy)

6.3.2 วิเคราะห์มาตรการปรับค่าคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป เพื่อวิเคราะห์ถึงการดำเนินมาตรการในบริบทของยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป (European Green Deal) ในการดำเนินการทางการทูตผ่านการทูตสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อทราบถึงการดำเนินนโยบายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป ในการออกมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ ในประเด็นความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม และการดำเนินการต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของประเทศเบลเยียม

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

1. การทบทวนวรรณกรรม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความท้าทายระดับโลกที่เร่งด่วนซึ่งจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและแนวทางใหม่ ๆ เพื่อการบรรเทาผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสหภาพยุโรปซึ่งเป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นองค์กรการที่มีการกำหนดนโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น การทบทวนวรรณกรรมนี้เป็นการสำรวจงานวิจัย บทความที่มีอยู่เกี่ยวกับบทบาทของสหภาพยุโรปในการแก้ไขการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเน้นไปที่ บทความวิชาการ วิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ว่าด้วยนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป บทบาทความร่วมมือระหว่างประเทศของสหภาพยุโรป และที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป จากงานศึกษาที่เกี่ยวข้องเป็นงานที่มุ่งเน้นการศึกษาถึงบทบาทของสหภาพยุโรปในการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และกระบวนการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป ดังนั้นในการทบทวนวรรณกรรมของการศึกษาเรื่องนี้จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. งานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป

2. งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้การทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) ในการดำเนินนโยบายของสหภาพยุโรป

1.1 งานศึกษาเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป

งานส่วนใหญ่อธิบายว่าการที่สหภาพยุโรป มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นผลมาจากการที่สหภาพยุโรปมีการสะท้อนความเป็นภาวะผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมของโลก และความพยายามของสหภาพยุโรปในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสหภาพยุโรปในการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมไปถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ ผ่านการใช้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปในระดับโลกด้านการแก้ไขปัญหาสภาพโลกร้อนและสร้างความยั่งยืน โดยจะเห็นได้จากงานวิจัย “EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges” ของ Sebastian Oberthur และ Claire Roche Kelly งานวิจัย “Challenges for global environmental diplomacy in Australia and the European Union” ของ Richard Grant และ Elim Papadakis บทความเรื่อง “European Union External Environmental Policy Rules, Regulation And Governance Beyond Borders” ของ Camilla Adelle, Katja Biedenkopf and

Diarmuid Torney บทความเรื่อง “The EU and Climate Security: Toward Ecological Diplomacy” ของ Olivia Lazard and Richard Youngs

โดยได้กล่าวถึงแนวทางหลักที่ใช้ในการแก้ไขกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหภาพยุโรปคือความพยายามในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื้อหาบทความอื่น ๆ ที่ได้มีการศึกษาส่วนใหญ่ได้เน้นย้ำถึงบทบาทที่โดดเด่นของสหภาพยุโรปในฐานะผู้นำด้านสิ่งแวดล้อม และกำหนดความร่วมมือเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ยั่งยืน นอกจากนี้ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องยังได้สำรวจแนวคิดของนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความสำคัญของความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม

บทความเรื่อง European Union External Environmental Policy Rules, Regulation And Governance Beyond Borders ของ Camilla Adelle, Katja Biedenkopf and Diarmuid Torney (Camilla Adelle, 2018) สหภาพยุโรป (EU) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดบรรทัดฐานด้านสิ่งแวดล้อมโลกผ่านนโยบายสิ่งแวดล้อมที่สหภาพยุโรปเป็นผู้กำหนด Adelle, Biedenkopf และ Torney ให้การวิเคราะห์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป โดยเน้นที่กฎข้อบังคับ และกลไกการกำกับดูแล กล่าวถึงกลยุทธ์ของสหภาพยุโรปในการจัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและศึกษาผลกระทบของนโยบายสิ่งแวดล้อมนี้ต่อการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมทั่วโลก โดยบทความข้างต้นนั้นได้เน้นความสำคัญของกฎและข้อบังคับในการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมข้ามพรมแดน รวมถึงสำรวจบทบาทของสหภาพยุโรปในฐานะผู้มีบทบาทด้านสิ่งแวดล้อมระดับโลก และตรวจสอบปฏิสัมพันธ์กับสถาบันระหว่างประเทศและผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ และบทความ บทความเรื่อง **EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges** สหภาพยุโรปได้รับการยอมรับมาอย่างยาวนานว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ โดยขับเคลื่อนความพยายามในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเวทีโลก ในบทความเรื่อง **EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges** มุ่งเน้นไปที่บทบาทของสหภาพยุโรปในการกำหนดบรรทัดฐานด้านสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ Oberthür และ Roche Kelly นำเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของสหภาพยุโรปในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ โดยเน้นถึงความสำเร็จและความท้าทายในการส่งเสริมการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศในระดับโลก และในประเด็นของ Norm Entrepreneurship ที่กล่าวถึงบทบาทของสหภาพยุโรปในฐานะผู้กำหนดบรรทัดฐานในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสนับสนุนเป้าหมายการลดการ

ปล่อยก๊าซเรือนกระจก ผ่านนโยบาย European Green Deal การใช้พลังงานหมุนเวียน โดยผู้เขียนประเมินอิทธิพลของสหภาพยุโรปในการกำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานด้านสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศ ทั้งผ่านการเจรจาอย่างเป็นทางการและช่องทางการทูตที่ไม่เป็นทางการ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดความท้าทายที่สำคัญต่อความมั่นคงของโลก นำไปสู่ความสนใจในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากผู้กำหนดนโยบายและนักวิชาการ การทบทวนวรรณกรรมนี้เป็นการศึกษาของ Olivia Lazard และ Richard Youngs ในบทความ "The EU and Climate Security: Toward Ecological Diplomacy" (Richard Grant & Elim Papadakis, 2008) (Olivia Lazard & Richard Youngs, 2021) โดยมุ่งเน้นที่บทบาทของสหภาพยุโรป ในการจัดการกับความเสถียรด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิอากาศ บทความชิ้นนี้ให้การวิเคราะห์เกี่ยวกับความมั่นคงของสภาพภูมิอากาศ โดยเน้นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้ง และความมั่นคงของมนุษย์ โดยเน้นย้ำถึงการใช้นโยบายเชิงรุกเพื่อจัดการกับความเปราะบางที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมความยืดหยุ่นในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับโลก โดยสรุป การวิเคราะห์ของ Lazard และ Youngs ให้ความชัดเจนเกี่ยวกับการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคง รวมไปถึงบทบาทของสหภาพยุโรปในการจัดการกับความท้าทายเหล่านี้ผ่านการทูตเชิงนิเวศน์ เน้นย้ำถึงความสำคัญของแนวทางการทำงานร่วมกันแบบองค์รวมในการกำกับดูแลสภาพภูมิอากาศ และเรียกร้องให้มีการพยายามที่ยั่งยืนในการนำการพิจารณาเรื่องสภาพภูมิอากาศเข้าสู่วาระการทูตทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

บทความเรื่อง The EU's Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM): Implications for ASEAN-EU Relations กล่าวถึง CBAM มีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อกระแสการค้าระหว่างอาเซียนและสหภาพยุโรปโดยทำให้สินค้าที่มีคาร์บอนสูงจากอาเซียนมีราคาแพงขึ้นในตลาดสหภาพยุโรป ภาคส่วนสำคัญเช่นเหล็ก อะลูมิเนียม ซีเมนต์ และไฟฟ้าคาดว่าจะได้รับผลกระทบ ผู้ส่งออกในอาเซียนอาจเผชิญกับต้นทุนที่สูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือการลงทุนในเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน และยังได้กล่าวถึง กรณีศึกษาและตัวอย่าง ประเทศไทย อุตสาหกรรมเหล็กของประเทศไทยกำลังสำรวจวิธีการลดการปล่อยก๊าซและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานเพื่อลดผลกระทบของ CBAM รัฐบาลยังส่งเสริมการลงทุนในพลังงานหมุนเวียน อินโดนีเซีย ภาคส่วนปาล์มน้ำมันของอินโดนีเซียเผชิญกับความท้าทายสำคัญเนื่องจาก CBAM ประเทศกำลังมุ่งเน้นการรับรองปาล์มน้ำมันอย่างยั่งยืนและความพยายามในการอนุรักษ์ป่าเพื่อให้สอดคล้องกับ

มาตรฐานของสหภาพยุโรป และ บทความเรื่อง The Role of the EU CBAM in Raising Climate Policy Ambition in Trade Partners The case of Ukraine ของ Iryna Holovko, Adela Marian, Maria Apergi (Iryna Holovko et al., 2021) จากบทความได้กล่าวถึงผลกระทบภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการทำให้ต้นทุนของการปล่อยคาร์บอนอยู่ในราคาสินค้า CBAM มีเป้าหมายเพื่อจูงใจประเทศนอกสหภาพยุโรปให้ใช้มาตรการด้านสภาพภูมิอากาศที่เข้มงวดมากขึ้น ซึ่งอาจช่วยลดการปล่อยคาร์บอนทั่วโลก ประเทศที่สาม โดยเฉพาะประเทศที่มีการส่งออกคาร์บอนสูงไปยังสหภาพยุโรป คาดว่าจะได้รับผลกระทบจาก CBAM ประเทศเช่นยูเครนที่มีสัดส่วนการส่งออกคาร์บอนสูงไปยังสหภาพยุโรปมีความเสี่ยงสูง มาตรการนี้ถูกมองว่าเป็นตัวกระตุ้นให้ประเทศเหล่านี้เพิ่มนโยบายด้านสภาพภูมิอากาศเพื่อหลีกเลี่ยงค่าปรับทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับ CBAM อย่างไรก็ตามมีข้อกังวลเกี่ยวกับความยุติธรรมของ CBAM โดยกล่าวหาว่าเป็นการปกป้องทางการค้าแบบ "สีเขียว" และอาจเกิดความขัดแย้งกับกฎหมายการค้าระหว่างประเทศได้ บทความนี้ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับ CBAM ที่ให้เห็นถึงบทบาทที่เป็นไปได้ของมาตรการนี้ในการกระตุ้นการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศทั่วโลกโดยการแก้ไขปัญหารั่วไหลของคาร์บอนและข้อกังวลเกี่ยวกับการแข่งขัน อย่างไรก็ตามการดำเนินการต้องพิจารณาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประเทศกำลังพัฒนาและต้องมีการสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือประเทศเหล่านี้ในการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจที่มีคาร์บอนต่ำ

1.2 งานศึกษาเกี่ยวกับการใช้การทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) ในการดำเนินนโยบายของสหภาพยุโรป

การทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการจัดการกับวิกฤตเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทูตสิ่งแวดล้อมได้แก่ Green Diplomacy: The Chance to Mitigate the Effects of the Economic Crisis in the Context of Sustainable Development ของ Stefu Ioan และ International Environmental Politics: The Limits Of Green Diplomacy ของ Lee-Anne Broadhead Stefu Ioan ในบทความ Green Diplomacy: The Chance to Mitigate the Effects of the Economic Crisis in the Context of Sustainable Development เน้นบทบาทของการทูตในการจัดการกับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากวิกฤตสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน บทความนี้ได้กล่าวถึงการใช้การทูตสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมนโยบายและแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศและการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมในบริบทของเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยัง

ได้กล่าวถึงการสร้างสมดุลระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมของการพัฒนา และบทบาทของการทูตในการสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ที่แข่งขันกัน ส่งเสริมการเจรจา และขับเคลื่อนการดำเนินการร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความยั่งยืน

บทความของ Lee-Anne Broadhead เรื่อง *International Environmental Politics: The Limits Of Green Diplomacy* เน้นความท้าทายและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของความพยายามทางการทูตในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วโลก Broadhead นำเสนอภาพรวมที่สำคัญของการทูตสิ่งแวดล้อม และศึกษาศักยภาพของช่องทางการทูตในการระดมความร่วมมือระหว่างประเทศ อำนวยความสะดวกในการเจรจา และพัฒนาการกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมในระดับโลก อย่างไรก็ตาม ความซับซ้อนของความร่วมมือเนื่องจากปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อความสามารถของรัฐและผู้มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐในการจัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นประเด็นที่บทความนี้ให้ความชัดเจน

นอกจากนี้ หนังสือเรื่อง *Environmental Diplomacy* ของ ศุภมิตร ปิติพัฒน์ (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2564) ได้กล่าวถึงความหมายของการทูตสิ่งแวดล้อม และอธิบายถึงการใช้อำนาจทูตสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการเจรจาระหว่างประเทศ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในการจัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเร่งด่วน หนังสือของ Lawrence E. Susskind และ Saleem H. Ali เรื่อง *Environmental Diplomacy: Negotiating More Effective Global Agreements* (Lawrence E. Susskind & Saleem H. Ali, 2014) กล่าวถึงภาพรวมของการทูตด้านสิ่งแวดล้อม และความสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก โดยเนื้อหาของงานชิ้นนี้เน้นการเจรจาข้อตกลงระดับโลกที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมในหลายประเด็น ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การทูตสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การเจรจาข้อตกลงทวิภาคีและพหุภาคี และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรมได้มีการนำเสนอถึงการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมในระดับโลก แม้จะมีเนื้อหาที่มีการศึกษาอยู่มากมายแล้วนั้น แต่ก็ยังมีช่องว่างที่จำเป็นต้องมีการสำรวจเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสหภาพยุโรปและศักยภาพในการร่วมมือกันด้านสิ่งแวดล้อมในการสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านการทูตสิ่งแวดล้อม โดยวิจัยที่ศึกษาด้านการทูตสิ่งแวดล้อมและบทบาทของสหภาพยุโรปที่มี

การใช้การทูตสิ่งแวดล้อมนั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรปมาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยตั้งหัวข้อในประเด็นมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนภายใต้นโยบายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรป : กรณีศึกษาประเทศเบลเยียม ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับโลก อีกทั้งยังมีความสำคัญในการช่วยวางแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายเพื่อตอบรับต่อมาตรการดังกล่าวของสหภาพยุโรป

2. แนวคิดการทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy)

การทูตสิ่งแวดล้อม ได้พัฒนาอย่างมากตั้งแต่ก่อตั้งในทศวรรษ 1960 เมื่อกลุ่มนักกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมเริ่มผลักดันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมเข้าสู่ระเบียบวาระทางการเมืองของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาตะวันตกส่วนใหญ่ ขบวนการนี้ถูกผลักดันโดยนักเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงแรกที่มีหลักฐานเกี่ยวกับอัตราการเกิดมะเร็งที่เพิ่มขึ้น การสูญพันธุ์ของสายพันธุ์ต่าง ๆ การพัฒนาที่รวดเร็ว นักเคลื่อนไหวเหล่านี้มุ่งหวังที่จะสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ การเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาในช่วงแรกและการประชุมที่สำคัญคือ การพัฒนาของการทูตสิ่งแวดล้อมสามารถกล่าวย้อนกลับไปยัง การประชุมสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (UN Conference on the Human Environment) ซึ่งรู้จักกันในชื่อการประชุมสตอกโฮล์ม เหตุการณ์นี้เป็นความพยายามระหว่างประเทศครั้งแรกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับโลก การประชุมจัดขึ้นที่กรุงสตอกโฮล์มประเทศสวีเดน ระหว่างวันที่ 5-16 มิถุนายน 2515 โดยมีนักอุตสาหกรรมชาวแคนาดา Maurice Strong เป็นประธาน มีผู้แทนจาก 114 ประเทศเข้าร่วมการประชุม แต่เนื่องจากยังเป็นยุคเริ่มต้นของการทูตสิ่งแวดล้อม มีเพียงหัวหน้ารัฐบาลสองประเทศที่เข้าร่วม ได้แก่ Olaf Palme ในฐานะเจ้าภาพ และ Indira Gandhi ของอินเดีย แม้จะมีการเป็นตัวแทนระดับสูงที่จำกัดอย่างมากจากการถอนตัวของประเทศในกลุ่มโซเวียตเมื่อชาวอเมริกันปฏิเสธไม่ให้เยอรมันตะวันออกเข้าร่วม การประชุมสตอกโฮล์ม ได้สรุปด้วยปฏิญญาสตอกโฮล์มซึ่งระบุหลักการกว้าง ๆ 26 ประการสำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมโลกอย่างมีส่วนร่วม การประชุมสตอกโฮล์มยังมีความสำคัญในการก่อตั้งโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมผ่านทางสหประชาชาติ วิธีการเชิงสถาบันนี้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันเป็นก้าวที่สำคัญในด้านการทูตสิ่งแวดล้อม การประชุมยังเน้นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาคประชาสังคมอื่น ๆ ซึ่ง

จะมีความสำคัญมากขึ้นในการเจรจาด้านสิ่งแวดล้อมในภายหลัง (Lee-Anne Broadhead, 2002)

การประชุมริโอ (The Rio Conference) การประชุมสุดยอดโลกในปี 2535 ที่เมืองริโอเดจาเนโร ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development: UNCED) เป็นอีกหนึ่งจุดสำคัญในพัฒนาการของการทูตสิ่งแวดล้อม การประชุมนี้มีการเข้าร่วมอย่างไม่เคยมีมาก่อนโดยมีหัวหน้ารัฐบาลมากกว่าหนึ่งร้อยคนเข้าร่วม การประชุมสุดยอดโลกได้ทำให้มีการเกิดข้อตกลงที่สำคัญขึ้น คือ ปฏิญญาริโอและแผนปฏิบัติการ 27 ประการซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการสร้างความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนหนึ่งในผลลัพธ์สำคัญของการประชุมริโอคือการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นของผู้นำในด้านการทูตสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการทูตสิ่งแวดล้อมมาไกลตั้งแต่ยุคแรกของการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม แม้ว่าจะมีความสำเร็จที่สำคัญ เช่น การก่อตั้ง UNEP และการกำหนดข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ แต่มันยังคงถูกจำกัดด้วยแนวทางเกี่ยวกับการพึ่งพาเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีอยู่ (Lee-Anne Broadhead, 2002)

ผลจากการประชุมได้รับรองเอกสาร 3 ฉบับ ได้แก่

(1) ปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) ซึ่งเป็นหลักการเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของสหประชาชาติในการดำเนินงานพัฒนาเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

(2) แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เพื่อเป็นแผนแม่บทของโลกในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

(3) แถลงการณ์เกี่ยวกับหลักการด้านป่าไม้ (Statement of Forest Principle)
รวมทั้งอนุสัญญาอีก 2 ฉบับ ได้แก่

(1) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC) และ

(2) อนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity - CBD) นอกจากนี้ ได้มีมติจัดตั้ง "คณะกรรมการการว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Commission on Sustainable Development - CSD) เพื่อรับผิดชอบและติดตามกำหนดแนวทางในการนำผลการประชุมไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม (บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ & นนท์ นุชหมอน, ม.ป.ป.)

การประชุมริโอถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการพัฒนาการทูตสิ่งแวดล้อม (Green Diplomacy) ซึ่งเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อปกป้องและฟื้นฟู

สิ่งแวดล้อม แนวคิดของการทูตสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นไปที่การสร้างพันธมิตรระดับโลกเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

Environmental Diplomacy คือ การทูตสีเขียว หรือ การทูตสิ่งแวดล้อม ความพยายามร่วมกันของประชาคมนานาชาติ องค์การระหว่างประเทศ และตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ในการเจรจาและผลักดันให้เกิดความตกลงและมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ การทูตสิ่งแวดล้อมนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความตกลงเพื่อกำหนดหลักการบรรทัดฐานและกรอบการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกำหนดกฎเกณฑ์ กระบวนการตัดสินใจ และการวางแผนมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมในทุกมิติ มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์การระหว่างประเทศ องค์การภาคส่วนต่าง ๆ และตัวแสดงหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นในกรอบพหุภาคี อนุภูมิภาค หรือทวิภาคี การทูตนี้มุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาต้นเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม การลดทอนผลกระทบที่เกิดขึ้น การกำหนดและปรับปรุงมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม การติดตามและเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมอย่างใกล้ชิด รวมถึงการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การทูตสิ่งแวดล้อมยังมีการปรับสมรรถนะและขีดความสามารถของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแล การจัดการ และการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจากการใช้ของมนุษย์ ด้วยการดำเนินงานที่ครอบคลุมและมีความยั่งยืน การทูตสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และเป็นรากฐานสำคัญในการปกป้องและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับมามีความสมดุลและยั่งยืนต่อไป (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2564)

การทูตสิ่งแวดล้อมยังรวมถึงการติดตามและประเมินผลการทำงานของกรอบความตกลงหรือระบอบระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้จัดทำขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดตามว่าการปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวของทุกภาคส่วนสามารถก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้มากน้อยเพียงใด การติดตามนี้ไม่เพียงแต่เป็นการตรวจสอบความร่วมมือและการปฏิบัติที่ได้ทำลงไปเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงานว่ามีความสำเร็จเพียงใดในการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามจุดมุ่งหมายที่ระบุในกรอบความตกลงของระบอบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

การติดตามและประเมินผลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามข้อตกลง ซึ่งรวมถึงการรายงานความก้าวหน้า การตรวจสอบสภาพแวดล้อม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ และการใช้ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญในการประเมิน

ความสำเร็จของการดำเนินงาน จึงต้องการความร่วมมือและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างประเทศต่าง ๆ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถจัดการข้อมูลและวิเคราะห์ผลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน (ศุภมิตร ปิติพัฒน์, 2564)

สหภาพยุโรปเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เป็นตัวอย่างสำคัญในการดำเนินนโยบายผ่านการทูตสิ่งแวดล้อม โดยรัฐสภายุโรปได้มีการเริ่มการดำเนินงานที่เรียกว่า “การทูตสีเขียว” หรือ “การทูตสิ่งแวดล้อม” เพื่อบูรณาการนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่นโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2546 รัฐสภายุโรปได้จัดตั้ง “เครือข่ายการทูตสิ่งแวดล้อม” (Green Diplomacy Network) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ทำงานอยู่ในกระทรวงการต่างประเทศจำนวน 25 คน จากประเทศสมาชิก และตัวแทนจากกรรมาธิการยุโรปที่จะทำหน้าที่เป็นจุดประสาน (Focal Point) ของเครือข่าย โดยเครือข่ายการทูตสีเขียวของสหภาพยุโรปที่สร้างขึ้นมาได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมที่จะมีนัยสำคัญต่อภารกิจด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสหภาพยุโรป เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ เรื่องปัญหาการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และเรื่องพลังงานทดแทน (สำนักงานวิจัยแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

การทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป กล่าวถึงโลกที่กำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์สภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และมลพิษที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การทูตสิ่งแวดล้อมกลายเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการจัดการกับปัญหาเหล่านี้ สหภาพยุโรปได้ใช้การทูตสิ่งแวดล้อมเพื่อเร่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่อุตสาหกรรมสีเขียวที่ครอบคลุมทั่วโลก ในการส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยการร่วมมือกับประเทศพันธมิตรทั่วโลกผ่านความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก โดยสหภาพยุโรปได้เน้นย้ำถึงความรุนแรงของวิกฤตการณ์โลก 3 ประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และมลพิษ ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อโลกและความอยู่รอดของมนุษยชาติ การทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปในปี 2567 ได้มีการสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านจากเชื้อเพลิงฟอสซิลในลักษณะที่ยุติธรรม เป็นระเบียบ และเป็นธรรม ภายใต้ข้อตกลงปารีส เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมไปถึงส่งเสริมพลังงานที่ปราศจากเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นส่วนใหญ่ พร้อมกันนี้สหภาพยุโรปจะเพิ่มความพยายามทางการทูตเพื่อให้ประเทศพันธมิตรทั้งหมดร่วมมือกับเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นในอนาคต (European Council, n.d.)

การทูตสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางที่หลายประเทศและองค์การระหว่างประเทศมองหาวิธีในการพัฒนานโยบายที่ยั่งยืนและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหา

ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่เป็นปัญหาที่ต้องการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และที่สำคัญคือผ่านการกำหนดนโยบายทางการทูต ซึ่งเป็นวิธีที่จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น สหภาพยุโรปก็เป็นหนึ่งในองค์กรที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดนี้ Green Diplomacy ของสหภาพยุโรป มุ่งเน้นที่จะผนวกวิธีการดำเนินการทางการทูตกับการส่งเสริมความยั่งยืนและการป้องกันสิ่งแวดล้อมในการศึกษาข้อผลกระทบที่เป็นไปได้ทางสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3

มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM)

คณะกรรมการการยุโรปได้เสนอยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การเติบโตใหม่ของสหภาพยุโรป เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 และจะดำเนินการจนถึงปี 2567 มีวัตถุประสงค์เพื่อรับมือกับความท้าทายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อสังคมที่มีความเป็นกลางทางคาร์บอนและนำไปสู่สังคมที่มีความเสมอภาคและเจริญรุ่งเรือง ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทันสมัย โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์นี้ตั้งเป้าที่จะทำให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ภายในปี 2593 และมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ไม่พึ่งพาการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง โดยเป้าหมายหลักของแผนนี้คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการขยายกำลังการผลิตสำหรับเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์เพื่อบรรลุเป้าหมายด้านสภาพภูมิอากาศของยุโรป (จังก์์ แสงชัย, 2563)

“ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรปยังเน้นการปกป้อง อนุรักษ์ และเสริมสร้างทุนทางธรรมชาติ พร้อมกับคุ้มครองสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชากรจากความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นธรรมและมีส่วนร่วมจากประชาชน เนื่องจากสหภาพยุโรปตระหนักดีว่าความท้าทายด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมนั้นซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ดังนั้น การตอบสนองเชิงนโยบายต้องครอบคลุมและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสุขภาพ คุณภาพชีวิต ความสามารถในการฟื้นตัว และความสามารถในการแข่งขัน ทุกนโยบายและการดำเนินการของสหภาพยุโรปจึงต้องประสานงานและทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในทุกภาคส่วน สหภาพยุโรปยังรับรู้เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะไม่สามารถบรรลุได้โดยการดำเนินการของสหภาพยุโรปเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยจะใช้สิทธิพล ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากรทางการเงินในการขับเคลื่อนให้ประเทศเพื่อนบ้านและหุ้นส่วนเข้าร่วมกับสหภาพยุโรป และจะแสดงบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศพร้อมสร้างพันธมิตรกับประเทศที่มีแนวคิดเดียวกัน” (จังก์์ แสงชัย, 2563)

มาตรการการปรับค่าคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป เป็นหนึ่งในเครื่องมือของสหภาพยุโรปในการกำหนดราคาสำหรับค่าคาร์บอนที่ปล่อยออกมาในระหว่างการผลิตสินค้าที่มีค่าคาร์บอนสูง ก่อนเข้าสู่สหภาพยุโรปซึ่งรวมไปถึงประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป เพื่อ

ส่งเสริมการผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องในการสร้างพลังงานสะอาดให้กับโลกมากขึ้น โดยเป็นมาตรการที่สหภาพยุโรปจะตรวจสอบให้แน่ใจว่าราคาคาร์บอนของการนำเข้าเทียบเท่ากับราคาคาร์บอนของการผลิตในประเทศ และวัตถุประสงค์ด้านสภาพภูมิอากาศของสหภาพยุโรป จะไม่ถูกทำลาย มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ได้ออกมาตรการที่รองรับกับกฎของ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้าม พรมแดน เป็นมาตรการที่ริเริ่มโดยสหภาพยุโรป เพื่อแก้ไขปัญหา "carbon leakage" หรือการย้าย ฐานการผลิตที่ใช้พลังงานมากไปยังประเทศที่มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดน้อยกว่า โดย มาตรการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขันระหว่างสินค้าที่ผลิตใน สหภาพยุโรปกับสินค้านำเข้าจากประเทศที่สาม (สำนักงานที่ปรึกษาศุลกากร ณ กรุงรัสเซลล์, 2563) รวมไปถึงการตอบรับจากประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อน ข้ามพรมแดน นั้นมีความหลากหลายโดยแต่ละประเทศมีการปรับตัวและการดำเนินนโยบาย ภายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรการดังกล่าวในรูปแบบที่แตกต่างกันตามบริบททางเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละประเทศ โดยในการศึกษานี้จะกล่าวถึงบริบทของประเทศเบลเยียม เนื่องจาก เป็นประเทศที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป และเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นใน การรับมือกับมาตรการดังกล่าว นอกจากนี้มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของ สหภาพยุโรปยังเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการ สร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยในบทนี้จะ กล่าวถึงการดำเนินการของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน การตอบรับของประเทศ สมาชิกของสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศเบลเยียมและกล่าวถึงผลกระทบของมาตรการการ ปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน

1. ระยะเวลาการดำเนินการของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน

มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ได้รับการรับรองทางกฎหมายภายใต้ Regulation (EU) 2023/956 ของ EU และจะดำเนินการเป็นระยะ ๆ โดยในระหว่างการเปลี่ยนผ่าน การดำเนินการมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนเพื่อให้ผู้ประกอบการและ ภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ มีเวลาในการปรับตัว โดยมีระยะการเปลี่ยนผ่านและระยะการดำเนินการ ตามกฎระเบียบอย่างเป็นทางการ

1.1 ระยะการเปลี่ยนผ่าน (1 ตุลาคม 2566 - 31 ธันวาคม 2568)

ในช่วงระยะการเปลี่ยนผ่านนี้ ผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการปรับคาร์บอน ก่อนข้ามพรมแดน ต้องทำการรายงานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นในกระบวนการ

ผลิตสินค้าของตนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการจะต้องระบุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในแต่ละขั้นตอนของการผลิต ในช่วงนี้ ผู้ประกอบการยังไม่จำเป็นต้องชำระเงินสำหรับการซื้อใบรับรองของ CBAM แต่ต้องรายงานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินการตามกฎระเบียบที่จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการในอนาคต ในระหว่างระยะการเปลี่ยนผ่านนี้ คณะกรรมาธิการยุโรปจะทำการประเมินและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ฝังในสินค้า รวมถึงการพัฒนาวิธีการและเครื่องมือเพื่อช่วยให้ผู้นำเข้าทำการรายงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1.2 ระยะการดำเนินการอย่างเป็นทางการ (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2569)

หลังจากระยะการเปลี่ยนผ่านสิ้นสุดลง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2569 เป็นต้นไป ผู้ประกอบการจะต้องเริ่มชำระเงินสำหรับการซื้อใบรับรอง CBAM ตามปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตสินค้าของตน การซื้อใบรับรองนี้จะเป็นการชดเชยสำหรับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต เพื่อสนับสนุนให้ผู้ประกอบการใช้เทคโนโลยีที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอย่างยั่งยืน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการปรับปรุงวิธีการและกฎระเบียบที่จะบังคับใช้ในระยะถัดไป โดยคณะกรรมาธิการจะทำการทบทวนและปรับปรุงขอบเขตของสินค้าและวิธีการเพื่อให้การดำเนินงานของ CBAM มีประสิทธิภาพสูงสุดในอนาคต (European Commission, n.d.-a)

2. สินค้าภายใต้ขอบเขตของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนในปัจจุบัน

สินค้าที่อยู่ในกลุ่มแรกที่สหภาพยุโรปกำหนดให้มีการตรวจสอบค่าคาร์บอนก่อนนำเข้า สหภาพยุโรป คือ ซีเมนต์ พลังงานไฟฟ้า ปุ๋ย ไฮโดรเจน เหล็กและเหล็กกล้า อะลูมิเนียม

3. ขั้นตอนการดำเนินการก่อนส่งสินค้าข้ามพรมแดนสหภาพยุโรปโดยสรุปมีดังนี้

3.1 การลงทะเบียนและการซื้อใบรับรอง CBAM

- ผู้นำเข้าสินค้าในสหภาพยุโรปที่อยู่ภายใต้มาตรการปรับคาร์บอน 6 ประเภท จะต้องลงทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้จะสามารถซื้อใบรับรอง CBAM ได้
- ราคาของใบรับรองจะถูกคำนวณโดยอิงตามราคาประมูลเฉลี่ยรายสัปดาห์ของการอนุญาตปล่อยก๊าซของระบบการค้าปล่อยก๊าซของสหภาพยุโรป (EU ETS) โดยแสดงในหน่วย € ต่อดัชนีของ CO₂ ที่ถูกปล่อยออกมา

3.2 การรายงานและการมอบใบรับรอง CBAM

- ผู้นำเข้าสินค้าจำเป็นต้องรายงานปริมาณสินค้าที่นำเข้าและปริมาณการปล่อยคาร์บอนทั้งหมด (total embedded emissions) ต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในวันที่ 31 พฤษภาคม ของทุกปี

- ผู้นำเข้าจะต้องรายงานปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ฝังอยู่ในสินค้านำเข้า และต้องมอบใบรับรองตามจำนวนที่เหมาะสมในแต่ละปี

- การรายงานนี้ต้องครอบคลุมทั้งการปล่อยก๊าซที่เกิดขึ้นโดยตรงและทางอ้อมในกระบวนการผลิตของสินค้าที่นำเข้าสหภาพยุโรป

3.3 การนำราคาคาร์บอนที่ได้ชำระแล้วมาหักลบก่อนนำเข้าสหภาพยุโรป

- หากผู้นำเข้าสามารถพิสูจน์ได้ว่าการชำระราคาคาร์บอนแล้วในกระบวนการผลิตสินค้าที่จะนำเข้าสหภาพยุโรป จำนวนเงินที่ชำระไปนั้นสามารถนำมาหักลบได้ต่อราคาคาร์บอนของสหภาพยุโรปได้

- การพิสูจน์นี้ต้องแสดงหลักฐานให้เห็นอย่างชัดเจนว่าได้มีการชำระราคาคาร์บอนแล้วในขั้นตอนการผลิตของสินค้านั้น ๆ (European Commission, n.d.-a)

4. ขั้นตอนการรายงานผลในระบบของ CBAM transitional registry

การจัดทำรายงานผ่าน CBAM Declarant Portal เป็นขั้นตอนสำคัญที่นำเข้าข้อมูลสู่การบริหารจัดการคาร์บอนในการนำเข้าสินค้า

- การเข้าถึงระบบ: ผู้ใช้ต้องทำการลงทะเบียนผ่าน UUM&DS และได้รับสิทธิ์การเข้าถึง CBAM Declarant Portal.

- การสร้างรายงาน: ผู้ใช้งานสามารถสร้างรายงานรายไตรมาสได้โดยการกรอกข้อมูลผ่านระบบฟอร์มหรืออัปโหลดในรูปแบบ XML พร้อมไฟล์แนบในรูปแบบ ZIP.

ภาพประกอบ 1 แสดงหน้าเว็บไซต์การรายงานผลตรวจสอบคาร์บอน
ที่มา: <https://idp.iamfas.belgium.be/fas/XUI/?spEntityID>.

ภาพประกอบ 2 แสดงหน้าเว็บไซต์การรายงานผลตรวจสอบคาร์บอน
ที่มา: <https://idp.iamfas.belgium.be/fas/XUI/?spEntityID>.

การรายงานผ่าน CBAM Declarant Portal ต้องประกอบไปด้วยข้อมูลพื้นฐานเช่น รายละเอียดผู้ประกอบการ ข้อมูลสินค้า และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการรายงานจะแบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก ได้แก่

(1) ส่วนหัวของรายงาน: ประกอบด้วยข้อมูลของผู้ประกอบการและช่วงเวลาการรายงาน.

(2) ข้อมูลสินค้านำเข้า: รายละเอียดเกี่ยวกับรหัสสินค้า ปริมาณที่นำเข้า ประเทศต้นทาง และพื้นที่นำเข้า.

(3.) ข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสินค้า: ข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการผลิตสินค้าและเอกสารสนับสนุนต่าง ๆ

CBAM Declarant Portal เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสินค้านำเข้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำ การใช้ระบบพอร์ทัลนี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดการและตรวจสอบข้อมูลได้อย่างเป็นระบบและโปร่งใส

5. การตอบรับต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนในประเทศเบลเยียม

เบลเยียมเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าของยุโรปที่สามารถแข่งขันกับเนเธอร์แลนด์ได้ด้วยความสามารถที่มีภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การค้า และการลงทุน เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของประเทศในทางภูมิศาสตร์ และระบบสาธารณูปโภคที่มีประสิทธิภาพ โดยเบลเยียมมีท่าเรือขนาดใหญ่ที่เมือง Antwerp ที่สามารถรองรับการขนส่งทางเรือในการค้าและการลงทุน ถึงแม้ว่าจะมีร่องน้ำที่ตื้นกว่าท่าเรือหลักของเนเธอร์แลนด์ก็ตาม นอกจากนี้เบลเยียมยังมีสนามบินที่รองรับการขนส่งสินค้าได้ จึงทำให้เบลเยียมเป็นหนึ่งในประเทศของสหภาพยุโรปที่มีความสำคัญทางด้านการค้าและการลงทุนอย่างมาก จากการที่มีความได้เปรียบทางด้านภูมิศาสตร์ของเบลเยียมในการเป็นจุดกระจายสินค้าไปยังประเทศต่าง ๆ ในยุโรปได้อย่างรวดเร็ว เบลเยียมจึงเป็นประเทศที่มีภาคการส่งออก และการกระจายสินค้าหลักในสหภาพยุโรป โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่มาจากรายได้ของการส่งออกสินค้าคิดเป็นร้อยละ 80 เปอร์เซนต์ ของประเทศ ซึ่งมีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจอย่างมาก (สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพฯ, 2558)

การประกาศใช้ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ส่งผลให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ตอบรับต่อนโยบายดังกล่าว เนื่องจากเป็นนโยบายที่ครอบคลุมถึงประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปทุกประเทศในการนำเข้าสินค้าของสหภาพยุโรป โดยประเทศเบลเยียมเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความสำคัญมากในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในส่วนของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเบลเยียมอนุมัติภาษีคาร์บอนฟุตพริ้นต์สำหรับการนำเข้าสินค้าจากนอกสหภาพยุโรป การอนุมัติการเก็บภาษีคาร์บอนฟุตพริ้นต์สำหรับการนำเข้าสินค้าของเบลเยียมถือเป็นก้าวสำคัญสู่ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและการปฏิบัติตามคำสั่งของสหภาพยุโรป ของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน จะเริ่มมีผลประกาศใช้อย่างเป็นทางการในปี 2569

โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันสำหรับบริษัทในยุโรปพร้อมกับการแก้ไขปัญหาการปล่อยก๊าซคาร์บอนทั่วโลก (The Brussels Times with Belga, 2024)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนแห่งรัฐบาลกลางเบลเยียม ได้มีการกล่าวถึงมาตรการนี้มุ่งที่จะเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่นำเข้าจากนอกสหภาพยุโรปตามปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มาตรการนี้ถูกออกแบบมาเพื่อลดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมที่บริษัทในยุโรปอาจเผชิญจากอุตสาหกรรมในประเทศที่มีระเบียบสิ่งแวดล้อมที่ไม่เข้มงวดหรือเข้มงวดน้อยกว่า ในการประชุมผู้แทนภายในของประเทศของเบลเยียมถือเป็นก้าวสำคัญในการสร้างความตื่นตัวในการที่พร้อมจะปรับตัวต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ของสหภาพยุโรปที่สะท้อนถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในการรวมเอาความยั่งยืนเข้ากับกรอบเศรษฐกิจของตน กลุ่มพันธมิตร Vivaldi ส่วนใหญ่ร่วมกับพรรคการเมือง เช่น N-VA, Les Engagés และ DéFi สนับสนุนร่างกฎหมายนี้ ขณะที่ Vlaams Belang และ PTB งดออกเสียง ซึ่งบ่งชี้ถึงระดับความเห็นพ้องทางการเมืองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการเก็บภาษีด้านสิ่งแวดล้อม (The Brussels Times with Belga, 2024)

โดยมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน มุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนสูง เช่น เหล็ก ปูนซีเมนต์ และอะลูมิเนียม ซึ่งเป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมในสหภาพยุโรป แต่ก็เป็นผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกหลักเช่นกัน โดยการเก็บภาษีที่เป็นสัดส่วนกับคาร์บอนฟุตพริ้นต์ของผลิตภัณฑ์เหล่านี้ สหภาพยุโรปหวังที่จะกระตุ้นการผลิตที่สะอาดขึ้นทั่วโลกและป้องกันการรั่วไหลของคาร์บอนที่การผลิตย้ายไปยังประเทศที่มีกฎควบคุมการปล่อยก๊าซที่เข้มงวดน้อยกว่า การตอบรับมาตรการปรับคาร์บอนของเบลเยียมแสดงถึงจุดสำคัญของนโยบายการค้าและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การสร้างแบบอย่างให้กับประเทศและภูมิภาคอื่น ๆ ในการปฏิบัติตาม เน้นถึงความจำเป็นในการดำเนินการร่วมกันทั่วโลกเพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การดำเนินการของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ที่ประสบความสำเร็จจะต้องการกรอบการกำกับดูแลที่แข็งแกร่ง ความร่วมมือระหว่างประเทศ และความมุ่งมั่นต่อหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ขณะที่โลกเผชิญกับความท้าทายที่เร่งด่วนของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มาตรการอย่างการปรับคาร์บอนถูกนำเสนอทางเดินไปสู่เศรษฐกิจโลกที่ยั่งยืนและเท่าเทียมมากขึ้น

5.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของเบลเยียม

จากแผนการพัฒนายุทธศาสตร์ระยะยาวของเบลเยียมประกอบด้วยสามภูมิภาคหลัก ได้แก่ ฟลานเดอร์ส วาลลูน และบรัสเซลส์ ซึ่งแต่ละภูมิภาคมีนโยบายและแผนการที่แตกต่างกันไป ในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้จัดทำยุทธศาสตร์ของตนที่ได้รับการ

อนุมัติในระดับรัฐบาลของภูมิภาคเหล่านั้น โดยยุทธศาสตร์เหล่านี้มีเจตนาร่วมมือกับหน่วยงานภูมิภาคและสนับสนุนในการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่เป็นกลางทางสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในแต่ละภูมิภาคได้พัฒนายุทธศาสตร์ระยะยาวของตนเองในภูมิภาคต่างๆ ตั้งเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในปี 2593 ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ระยะยาวของวาลูณตั้งเป้าเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี 2593 โดยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึง 95% เทียบกับปี 2533
- ยุทธศาสตร์ระยะยาวของฟลานเคอส์ตั้งเป้าลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคส่วนที่ไม่ใช่ ETS ลง 85% ภายในปี 2593 เทียบกับปี 2548
- ยุทธศาสตร์ระยะยาวของบรัสเซลส์ตั้งเป้าให้ใกล้เคียงกับเป้าหมายการเป็นกลางทางคาร์บอนของสหภาพยุโรปคือภายในปี 2593 ต้องบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (UNFCCC, n.d.)

6. ผลกระทบของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป

มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนเข้าสู่ระยะเปลี่ยนผ่านในต้นเดือนตุลาคม ปี 2566 ที่ผ่านมา และมาตรการนี้จะเริ่มประกาศใช้อย่างเต็มรูปแบบในปี 2569 ถือเป็นพัฒนาการสำคัญทั้งในด้านนโยบายการค้าและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์โดย Frontier พบว่าการปรับปรุงเงื่อนไขการค้าของสหภาพยุโรปจะส่งผลดีต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะสั้น แต่มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน จะเพิ่มราคาสินค้าที่เป็นปัจจัยนำเข้าสู่การลงทุน เช่น ปูนซีเมนต์และเหล็กกล้า ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นและลดการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว คาดว่ามาตรการดังกล่าวยังส่งผลให้การส่งออกของสหภาพยุโรปลดลงราว 1.5% ในแต่ละปี เนื่องจากการเพิ่มราคาสินค้าภายในสหภาพยุโรป ทำให้การค้าภายในสหภาพยุโรปมีความน่าสนใจกว่าการค้าภายนอก มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนจะมีผลกระทบที่หลากหลายต่อประเทศคู่ค้าของสหภาพยุโรป สำหรับจีนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของมาตรการดังกล่าวผลกระทบอาจแตกต่างกันไปตั้งแต่เล็กน้อยถึงปานกลาง ส่วนประเทศในแอฟริกาใต้จะได้รับผลกระทบที่มากกว่าเนื่องจากอัตราภาษีของการปรับคาร์บอนสูง รายได้จากสินค้าในกลุ่มที่อยู่ในส่วนของสินค้าที่ต้องตรวจสอบที่คาดว่าจะได้รับถึง 10 พันล้านยูโรภายในปี 2573 สามารถนำมาใช้เพื่อสนับสนุนการลดผลกระทบทางลบต่อภาคส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าในกลุ่มที่อยู่ในส่วนของสินค้าที่ต้องตรวจสอบภายในสหภาพยุโรป เช่น การลดภาษีอื่น ๆ หรือการสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ (Amar Breckenridge & Thomas Bailly, 2024)

มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนโดยคณะกรรมการยุโรปนั้นได้ถูกวิพากษ์ต่อมาตรการดังกล่าวมากมาย โดย Max Gruenig ที่ปรึกษานโยบายอาวุโสของ E3G กล่าวว่าแม้ว่าสหภาพยุโรปจะมองว่ามาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนเป็นนโยบายเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยคาร์บอนและเร่งการลงทุนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศในการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ทั่วโลกกลับมองว่ามาตรการดังกล่าวเป็นนโยบายการค้าที่มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศเนื่องจากส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนการค้าทั่วโลก ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการดำเนินการแบบระบบปกป้องทางการค้าใหม่ (Neo Protectionism) (Suzan Naz Uzel, 2023)

อีกมุมมองหนึ่งของ Yan Qin หัวหน้านักวิเคราะห์คาร์บอนของ London Stock Exchange Group (LSEG) ระบุว่า มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนประเด็นหนึ่งที่น่าสังเกตคือการรวมระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านสามปีซึ่งเริ่มเมื่อเดือนตุลาคม 2566 ที่ผ่านมา ซึ่งจะกำหนดให้ผู้นำเข้าสินค้าที่ครอบคลุมตามกฎหมายใหม่ต้องรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่อยู่ในกระบวนการผลิตโดยยังไม่มีภาษีหรือการปรับทางการเงินใด ๆ ในขั้นต้นมาตรการนี้ จะมุ่งเป้าไปที่การนำเข้าสินค้าเฉพาะที่ได้มีการประกาศนำร่อง มาตรการการปรับคาร์บอนแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในความเป็นธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับผู้ส่งออกที่มีวิธีการผลิตที่ใช้คาร์บอนสูงเนื่องจากช่วยสร้างการแข่งขันที่ยุติธรรมและหลีกเลี่ยงการกีดกันธุรกิจของมากเกินไป การยกเลิกการจัดสรร EU ETS ฟรีอย่างค่อยเป็นค่อยไปยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ส่งออก เนื่องจากหมายความว่า การเพิ่มขึ้นของต้นทุนคาร์บอนจะเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นมาตรการที่ดีเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน แต่มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรปยังมีผลกระทบอย่างกว้างต่อการค้าทั่วโลกและการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงานในวงกว้าง โดยหากเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในปี 2569 มาตรการนี้ จะเรียกเก็บภาษีคาร์บอนสำหรับการนำเข้าวัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ใช้พลังงานสูงที่คัดสรรมาในสหภาพยุโรป โดยกำหนดช่องว่างระหว่างราคาคาร์บอนของ ETS ของสหภาพยุโรปกับราคาคาร์บอนของประเทศผู้ส่งออกต้นทาง การวิเคราะห์โดย S&P Global Commodity Insights แสดงให้เห็นว่า แคนาดา บราซิล แอฟริกาใต้ และตุรกี จะได้รับผลกระทบมากที่สุดจากมาตรการนี้ โดยมีภาคเหล็กและเหล็กกล้าเป็นภาคส่วนที่ใหญ่ที่สุดที่ตกเป็นเป้าหมาย (Suzan Naz Uzel, 2023)

ประเทศจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป ผู้แทนด้านสภาพภูมิอากาศของจีนและกระทรวงพาณิชย์มองว่า

มาตรการดังกล่าว เป็นมาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral) และเป็นอุปสรรคทางการค้า การยอมรับความสำคัญของการเจรจาเชิงสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของจีนยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้แน่ใจว่าการหารือเกี่ยวกับมาตรการปรับคาร์บอน จะอยู่ในบริบทที่กว้างขึ้นของการเจรจาด้านสภาพภูมิอากาศโลก ผู้กำหนดนโยบายของจีนกำลังใช้มาตรการดังกล่าว เป็นปัจจัยภายนอกเพื่อผลักดันให้อุตสาหกรรมของตนเองเร่งความพยายามในการลดคาร์บอน จีนมุ่งมั่นที่จะบรรลุเป้าหมายคาร์บอนสูงสุดและเป็นกลาง จึงมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนอุตสาหกรรมที่ใช้คาร์บอนเข้มข้นจากมุมมองนี้ (Suzan Naz Uzel, 2023)

เป้าหมายหลักประการหนึ่งของมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนคือการสนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ นำการกำหนดราคาคาร์บอนมาใช้มากขึ้น ในส่วนนี้เองสามารถกดดันจีนได้ แรงการจัดตั้ง ETS ระดับชาติและรวมภาคส่วนอุตสาหกรรมและเหล็กกล้าของจีนไว้ใน ETS เป้าหมายนี้ของมาตรการ CBAM จะบรรลุผลสำเร็จได้ ยาน ฉิน กล่าว นอกจากนี้ ภาคส่วนต่างๆ ของ ETS ระดับชาติของจีนอาจสะท้อนการพัฒนาของ CBAM ของสหภาพยุโรปด้วย โดยดูว่าภาคส่วนใดจะครอบคลุมในกฎระเบียบ CBAM ของสหภาพยุโรปต่อไป (Suzan Naz Uzel, 2023)

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานวิจัย

จากการศึกษานโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป โดยมุ่งการศึกษาไปที่มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป กรณีศึกษาประเทศเบลเยียมพบว่ามาตรการดังกล่าวได้รับการตอบรับจากประเทศในภูมิภาคสหภาพยุโรปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเบลเยียมที่ได้มีการตอบรับและปรับตัวต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนอย่างมีนัยสำคัญ มาตรการนี้ถูกออกแบบมาเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลกระทบต่อการนำเข้าสินค้าเข้าสู่สหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วัตถุประสงค์หลักของมาตรการนี้คือการกระตุ้นให้ประเทศผู้ส่งออกปรับปรุงกระบวนการผลิตให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งเป็นการผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน

นอกจากนี้ มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนยังสร้างแรงจูงใจให้กับประเทศที่มีการส่งออกสินค้ามายังสหภาพยุโรปให้ตระหนักถึงความสำคัญของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างยั่งยืน การตอบรับของเบลเยียมต่อมาตรการนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการปรับตัวและการมีส่วนร่วมในมาตรการดังกล่าว โดยเบลเยียมได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการนำแนวคิดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาใช้ในกระบวนการผลิตอย่างจริงจัง

การศึกษานี้แสดงให้เห็นภาพรวมของการตอบรับและการปรับตัวของประเทศเบลเยียมต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน โดยมีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบและความท้าทายที่เกิดขึ้น รวมถึงการแสดงความกังวลต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการเตรียมพร้อมต่อการพัฒนามาตรการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอนาคต

การศึกษานี้ยังเป็นการสำรวจแนวทางการดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การดำเนินนโยบายดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความร่วมมือในระดับสากล แต่ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของสหภาพยุโรปในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก

1. การตอบรับของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ยกตัวอย่างประเทศเบลเยียม (Belgium)

ประเทศเบลเยียมตั้งอยู่ใจกลางภูมิภาคยุโรปเหนือ โดยมีอาณาเขตติดกับประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก รวมทั้งติดทะเลเหนือ ซึ่งมีช่องแคบที่สามารถเชื่อมต่อกับสหราชอาณาจักรผ่านการเดินเรือ ด้วยเหตุนี้ เบลเยียมจึงมีจุดเด่นทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญ เป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนที่สำคัญในยุโรป และยังเป็นประตูเข้าสู่ยุโรปภาคพื้นทวีป รวมทั้งเป็นจุดเชื่อมต่อไปยังเมืองใหญ่หลายเมืองในยุโรป เช่น มอสเตอร์ดัม โคโลญน์ และปารีส ตำแหน่งที่ตั้งทางยุทธศาสตร์นี้ทำให้เบลเยียมมีความสามารถในการดึงดูดการลงทุนจากบริษัทชั้นนำระดับนานาชาติและกลายเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการบริหารและสำนักงานใหญ่สำหรับบริษัทที่ต้องการทำธุรกิจในภูมิภาคยุโรป เบลเยียมจึงเป็นจุดที่นักธุรกิจและนักลงทุนทั่วโลกให้ความสนใจในการจัดตั้งสำนักงานและศูนย์บริการต่าง ๆ นอกจากนี้ เบลเยียมยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินและการธนาคารที่สำคัญมีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ตั้งขององค์การระหว่างประเทศหลายแห่ง เช่น องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) รวมทั้งเป็นที่ตั้งของสถาบันและองค์กรด้านกฎหมายที่สำคัญของสหภาพยุโรป รวมถึง Think Tanks และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) จำนวนมาก เบลเยียมประกอบด้วยภูมิภาคสำคัญ 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภูมิภาควาลูน (Walloon Region) ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศ ภูมิภาคฟลานเดอร์ส (Flanders Region) ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนเหนือ และภูมิภาคบรัสเซลส์ (Brussels Capital Region) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศและศูนย์กลางของการเมืองและเศรษฐกิจ รวมทั้งยังเป็นที่ตั้งของสถาบันสำคัญของสหภาพยุโรป ความหลากหลายของภูมิภาคต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เบลเยียมมีความหลากหลายทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่โดดเด่นในระดับยุโรป (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์, 2549)

เนื่องจากเบลเยียมเป็นประเทศที่มีความสำคัญอย่างมากในเรื่องของการค้าและการลงทุน จากการที่สหภาพยุโรปมีการประกาศใช้ มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2566 ที่ผ่านมา ทำให้เบลเยียมต้องให้ความสำคัญและมีการตอบรับต่อมาตรการอย่างจริงจัง เนื่องมาจากประเทศเบลเยียมเป็นหนึ่งในประเทศสหภาพยุโรปที่มีการทำการค้าอุตสาหกรรมหลักเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล็ก การผลิตแก้ว สิ่งทอ และการก่อสร้าง โดยสินค้าส่งออกที่สำคัญ คือ เคมีภัณฑ์ อุปกรณ์ด้านการขนส่ง เครื่องจักร อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ และมีตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา (กระทรวงการต่างประเทศ, 2565) ซึ่งประเทศคู่ค้าส่วนใหญ่ของเบลเยียมเป็นประเทศที่มีความเข้มงวดเกี่ยวกับคาร์บอนเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น สหราชอาณาจักร ก็มีการประกาศใช้ มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหราชอาณาจักร (UK CBAM) ซึ่งมีรูปแบบเป็นการ

เก็บค่าธรรมเนียม ที่เรียกเก็บตามปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสินค้า โดยจะมีการเริ่มใช้ในในวันที่ 1 มกราคม 2570 (HM Treasury, 2024) ซึ่งมีความคล้ายกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป

1.1 นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของเบลเยียม

เบลเยียมมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศภายใต้กฎหมายของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศและพลังงาน โดยเบลเยียมต้องดำเนินการตามแผนพลังงานและสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (NECPs) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ภายในปี 2573 ในปี 2562 เบลเยียมปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิทั้งหมด 123 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO_2e) คิดเป็น 3.3% ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดของสหภาพยุโรป แม้ว่าจะมีการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 17.2% ตั้งแต่ปี 2548 แต่ก็ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปที่ลดลง 19% ในช่วงเวลาเดียวกัน ตั้งแต่ปี 2548 ถึง 2562 อุตสาหกรรมของเบลเยียมลดสัดส่วนในเศรษฐกิจจาก 20.4% เหลือ 16% ทำให้การปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ลดลงใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป โดยลดลงประมาณ 32% ซึ่งใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรปที่ลดลง 33% (Henrique Morgado Simoes, 2021)

ปี 2548 อุตสาหกรรมพลังงานคิดเป็นสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุดในเบลเยียม โดยคิดเป็น 20% ของทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การปล่อยก๊าซจากอุตสาหกรรมพลังงานลดลงเกือบ 30% ในช่วงปี 2548 ถึง 2562 ซึ่งลดสัดส่วนของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 3 จุดเปอร์เซ็นต์ ขณะที่ภาคขนส่งและการเกษตรมีการลดลงน้อยที่สุดในช่วงเวลาเดียวกัน เบลเยียมได้เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนในพลังงานรวมทั้งหมดจาก 9.9% ในปี 2548 เป็น 17.5% ในปี 2573 โดยมุ่งเน้นการลงทุนในพลังงานลมและพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล และการใช้ความร้อนจากของเสีย เบลเยียมตั้งเป้าหมายการประหยัดพลังงานในปี 2573 โดยเน้นที่ภาคอาคารและการขนส่ง แต่คณะกรรมการการยุโรปเห็นว่ามาตรการต่างๆ ที่เสนอมานี้ไม่สอดคล้องกันระหว่างระดับรัฐบาลกลางและระดับภูมิภาค (Henrique Morgado Simoes, 2021)

เบลเยียมมีความพยายามในการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับของสหภาพยุโรป โดยมีแผนพลังงานและสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (NECP) ครอบคลุมระยะเวลาดังต่อไปนี้ ตั้งแต่ปี 2564 ถึง 2573 ซึ่งแผนนี้ได้รับการประเมินโดยคณะกรรมการการยุโรปในเดือนตุลาคม 2563 นโยบายด้านพลังงานและสภาพภูมิอากาศของเบลเยียมเป็นผลจากความร่วมมือระหว่างภูมิภาควาลloon (Walloon) ภูมิภาคฟลานเดอร์ส (Flanders) และ ภูมิภาคบรัสเซลล์

(Brussels Capital) ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเบลเยียมมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดคิดเป็น 3.3% ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรปทั้งหมด และมีการลดการปล่อยก๊าซตั้งแต่ปี 2548 ที่อัตราน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป ปริมาณการปล่อยก๊าซจากอุตสาหกรรมพลังงานลดลงประมาณ 30% ในระหว่างปี 2548 ถึง 2562 โดยภาคการจัดการขยะเป็นภาคที่มีการลดการปล่อยก๊าซสูงสุด (55%) ขณะที่ภาคการขนส่งและการเกษตรมีการลดน้อยที่สุด (Henrique Morgado Simões, 2021)

พลังงานหมุนเวียนและการประหยัดพลังงานในปี 2562 เบลเยียมมีสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนที่ 9.9% โดยมีเป้าหมายที่จะเพิ่มสัดส่วนนี้เป็น 17.5% ภายในปี 2573 โดยเน้นการผลิตพลังงานจากลม โซลาร์เซลล์ เชื้อเพลิงชีวภาพ และการใช้ความร้อนจากของเสีย สำหรับการประหยัดพลังงาน แผน NECP ของเบลเยียมมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายโดยการประหยัดพลังงานในภาคอาคารและภาคการขนส่ง โดยมีการนำเสนอนโยบายและมาตรการใหม่ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมาย (Henrique Morgado Simões, 2021)

ดังนั้นจึงทำให้เบลเยียมมีการรับมือและตอบสนองกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรปเป็นอย่างดี ประเทศเบลเยียมเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือกลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กและเคมีภัณฑ์ซึ่งมีความจำเป็นอย่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการที่จะได้รับผลกระทบจากมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ซึ่งวัตถุประสงค์ของมาตรการดังกล่าวคือการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการเปลี่ยนไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่เกิดขึ้นของสหภาพยุโรป เศรษฐกิจของเบลเยียมมีเศรษฐกิจที่พัฒนาสูงและมีความเชื่อมโยงกับตลาดยุโรปและทั่วโลกอย่างมีนัยสำคัญ ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศนี้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตั้งแต่ยุคอุตสาหกรรมไปจนถึงการขยายตัวในภาคบริการในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมของเบลเยียมขึ้นอยู่กับการแปรรูปวัตถุดิบที่นำเข้า โดยเมื่อศตวรรษที่ 19 เบลเยียมเป็นผู้ผลิตเหล็กชั้นนำ โดยเฉพาะในภูมิภาควาลูน (Walloon) และช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง การปฏิรูปต่างๆ ได้นำไปสู่การเติบโตในอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กและเคมีภัณฑ์ในฟลานเดอร์ส (Flanders) และต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เบลเยียมประสบปัญหาเช่น การลดลงของทรัพยากรถ่านหิน อุตสาหกรรมเหล็ก และต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับตัวทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันเศรษฐกิจสมัยใหม่อุตสาหกรรมและการผลิตของเบลเยียม ที่มีส่วนส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยมีอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ โลหะ เหล็ก เคมีภัณฑ์ แก้ว สิ่งทอ กระดาษ และแปรรูปอาหาร เบลเยียมเป็นผู้นำในการแปรรูปโลหะ เช่น โคบอลต์ ทองแดง สังกะสี และตะกั่ว และเป็นที่รู้จักในด้านการเจียระไนเพชรและการกลั่นน้ำมัน

เกษตรกรรมแม้จะมีขนาดเล็ก แต่ยังคงมีความสำคัญ โดยมีพืชผลหลัก เช่น ปืทุท น้ำตาล ชิโครี ข้าวโพด และมันฝรั่ง การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะนมและเนื้อสัตว์ มีความสำคัญเศรษฐกิจของเบลเยียมพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ เบลเยียมเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งของ ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (European Coal and Steel Community) และต่อมา เป็นสหภาพยุโรป และประเทศเบลเยียมได้เปลี่ยนมาใช้ยูโรในปี 2545 แทนฟรังก์เบลเยียม ซึ่งเป็นการรวมเศรษฐกิจเข้ากับยุโรปมากขึ้น (Alexander B et al., 2024) ประเทศเบลเยียมใช้แนวทางหลายด้านในการเตรียมตัวเพื่อตอบสนองต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน โดยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานทั้งภาคเอกชนต่างๆ รวมถึงหน่วยงานรัฐบาล ตัวแทนอุตสาหกรรม และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม สำนักงานบริการสาธารณะของรัฐบาลกลาง (Federal Public Service: FPS) ด้านสุขภาพ ความปลอดภัยห่วงโซ่อาหาร และสิ่งแวดล้อม พร้อมกับ FPS Economy เป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่ดูแลการดำเนินการของมาตรการปรับคาร์บอน (Foreign Trade and Development Cooperation, n.d.)

1.2. การดำเนินการต่อมาตรการ CBAM ในเบลเยียม

ประเทศเบลเยียมเป็นประเทศที่มีการตอบรับอย่างจริงจังต่อการดำเนินมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป (CBAM) ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการสำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับสากล ภายใต้มาตรการนี้ เบลเยียมได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการและควบคุมมาตรการดังกล่าวอย่างชัดเจน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลัก ๆ ได้แก่ PFS Health, Food Chain Safety and Environment (PFS Health) ซึ่งภายใต้หน่วยงานนี้มีแผนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change Department) ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานโยบายและมาตรการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อีกทั้งยังมี General Administration for Customs and Excises (AGD&A) ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการนำเข้าและส่งออกสินค้าให้สอดคล้องกับมาตรการ CBAM

ด้วยการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานเหล่านี้ ประเทศเบลเยียมจึงสามารถดำเนินการมาตรการ CBAM ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.3 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าในประเทศเบลเยียม

มาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน คาดว่าจะมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญต่อเบลเยียม ในแง่หนึ่ง อาจนำไปสู่การเพิ่มต้นทุนการผลิตสำหรับอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบที่นำเข้าจากประเทศนอกสหภาพยุโรป ในทางกลับกันสามารถสร้างเป็นโอกาส

สำหรับบริษัทเบลเยียมในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยการนำแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้และเจาะตลาดที่เติบโตสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมเหล็ก ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมหลักของเบลเยียมได้รับผลกระทบจาก CBAM อุตสาหกรรมนี้กำลังลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดและสำรวจความร่วมมือกับประเทศในยุโรปเพื่อแบ่งปันแนวปฏิบัติและนวัตกรรมที่ดีที่สุด รวมไปถึงอุตสาหกรรมเคมีของเบลเยียม ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ก็กำลังปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมด้านกฎระเบียบใหม่เช่นกัน บริษัทต่างๆ กำลังมุ่งเน้นไปที่การลดรอยเท้าคาร์บอนและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรเพื่อให้สามารถแข่งขันได้

2. การดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป

การทูตสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดการและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ใด ทุกคนคนต่างก็อยู่บนโลกเดียวกันและได้รับผลกระทบเท่าเทียมกันจากปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วโลก ดังนั้นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจึงเป็นปัญหาที่ต้องสร้างความร่วมมือร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของทั้งระดับ ปัจเจก รัฐ องค์การระหว่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (Stefu Ioan, 2013) โดยสหภาพยุโรปเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความโดดเด่นอย่างมากในการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจากการศึกษาจะพบว่าสหภาพยุโรปได้มีการดำเนินนโยบายแบบละมุน สหภาพยุโรปมีการใช้ประโยชน์จากการดำเนินนโยบายกับประเทศต่าง ๆ ในรูปแบบของ อำนาจละมุน (soft power) มาโดยตลอด โดย Joseph Nye มองว่าการใช้อำนาจละมุนอาจมีประสิทธิภาพมากกว่า hard power ด้วยซ้ำ กล่าวคือ 'The basic concept of power is the ability to influence others to get them to do what they want you want. There are tree major ways to do that: one is to threaten them with sticks; the second is to pay them with carrots; the third is to attract them or co-opt them, so that they want what you want. If you can get others to be attracted, to want what you want, it costs you much less in carrots and sticks...' (สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์, 2549)

เนื่องจากสหภาพยุโรปมีอำนาจในการจูงใจสูง เพราะสิ่งที่สหภาพยุโรปมีความโดดเด่นในการเป็นผู้นำ ทั้งด้านของ การเคารพสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ธรรมชาติบาล การสร้างระบบซึ่งอำนวยความสะดวกและเสถียรภาพ การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการโน้มน้าวให้ประเทศอื่นๆ คล้อยตามสิ่งที่สหภาพยุโรปกำหนดขึ้นมาได้ และในประเด็นด้านการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ขึ้นมาเมื่อปี 2562 นั้น จึงถือได้ว่าสหภาพยุโรป มีความพยายามอย่างมากในการก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และยังคง

ใช้ การทูตสีเขียวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินนโยบาย ถึงแม้ว่าภายใต้นโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป อย่างมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน จะเป็นมาตรการที่มีความเกี่ยวข้องกับมาตรการทางด้านการค้า แต่สหภาพยุโรปยังคงมีการใช้การทูตเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินนโยบาย โดยผ่านกลยุทธ์ของสหภาพยุโรปที่ตั่งขึ้นมา คือ Global Gateway โดย Ursula von der Leyen ประธานคณะกรรมาธิการยุโรปได้กล่าวถึงการนำกลยุทธ์นี้ในการสร้างความร่วมมือผ่านการทูตสิ่งแวดล้อม “We will support smart investments in quality infrastructure, respecting the highest social and environmental standards, in line with the EU’s values and standards. The Global Gateway strategy is a template for how Europe can build more resilient connections with the world.” (Commission, n.d.) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของสหภาพยุโรปในการสร้างความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.1 การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาของสหภาพยุโรป ต่อมาตรการ CBAM

สหภาพยุโรป (EU) มีการสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดหรือกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา ในการดำเนินการตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน โดยมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนมีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั่วโลก มาตรการนี้ของสหภาพยุโรปไม่เพียงแต่มีเป้าหมายเพื่อช่วยในการเปลี่ยนผ่านไปสู่พลังงานสะอาด แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นในประเทศเหล่านี้ด้วยเช่นกัน โดยสหภาพยุโรปได้มีการสนับสนุนสำหรับการเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานสะอาดในประเทศเหล่านี้ ภายใต้โครงการ ประตูลูกโลก (Global Gateway) ของสหภาพยุโรป ให้เงินทุนสำหรับโครงการมากมายที่มีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนในระบบพลังงานและลดความเข้มของการปล่อยก๊าซในการผลิต ตัวอย่างเช่น โครงการ Africa-EU Green Energy Initiative (AEGEI) และ Just Energy Transition Partnerships (JETP) กับประเทศอย่าง แอฟริกาใต้, อินเดีย, อินโดนีเซีย, เวียดนาม และเซเนกัล ซึ่งมีส่วนอย่างมากในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนในสินค้าส่งออก (Taxation and Customs Union, n.d.)

ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ตั้งเป้าที่จะทำให้สหภาพยุโรปเป็นผู้นำระดับโลกในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือกับประเทศและภูมิภาคเพื่อนบ้าน รวมถึงภูมิภาคแอฟริกาและประเทศกำลังพัฒนา ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การร่วมมือทางวิชาการ และการถ่ายโอนเทคโนโลยี นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรปยังเน้นการใช้มาตรการทางการค้าเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผ่านมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน การใช้เครื่องมือ

ทางการทูตเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป เป็นตัวอย่างที่ชัดในการใช้การทูตสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในและนอกสหภาพยุโรป หากพิจารณาถึงวิธีการที่นโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรปใช้ในการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคอื่น ๆ ภายใต้การนำมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนมาใช้ เชื่อมโยงแนวคิดการทูตสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรปมุ่งเน้นไปที่การสร้างความร่วมมือกับประเทศและภูมิภาคเพื่อนบ้าน รวมถึงภูมิภาคแอฟริกาและประเทศกำลังพัฒนา ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การร่วมมือทางวิชาการ และการถ่ายโอนเทคโนโลยี การกระทำนี้สะท้อนถึงการใช้การทูตสิ่งแวดล้อมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการถ่ายโอนเทคโนโลยีเป็นวิธีการที่สหภาพยุโรปใช้ในการสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการปรับตัวและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และในขนาดเดียวกันก็นำไปสู่การเจรจาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการดำเนินการทางการทูต เนื่องมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่ใหม่และมีส่วนส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมในหลายๆ ประเทศ ดังนั้นสหภาพยุโรปจึงต้องมีความพร้อมในการให้ความช่วยเหลือเพื่อนำไปสู่ผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต สหภาพยุโรปได้จัดตั้งโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการการเงินเพื่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Finance) และโครงการการถ่ายโอนเทคโนโลยี (Technology Transfer) เพื่อสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป การกระทำเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสหภาพยุโรปในฐานะผู้นำระดับโลกด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างหนึ่งของความช่วยเหลือที่สหภาพยุโรปมีต่อเคนยาคือการลงนามเงินช่วยเหลือจำนวน 72 ล้านยูโร สำหรับโครงการ Green Deal #TeamEuropeKenya ซึ่งมีเป้าหมายไปที่กลุ่มรากหญ้า โครงการนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาที่ยั่งยืน พลังงานหมุนเวียน การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในเคนยา และการส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น นอกจากเคนยาแล้ว สหภาพยุโรปยังต้องการพัฒนาประเทศอื่น ๆ ด้วย โดยสนับสนุนเงินจำนวน 146 ล้านยูโร ในการก่อสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ Kakono ในแทนซาเนีย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Natthapongs, 2566)

มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน เป็นหนึ่งในมาตรการที่สำคัญของนโยบาย ยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป ซึ่งมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการ ผลิตสินค้าในประเทศนอกสหภาพยุโรปที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง มาตรการนี้เน้นการปรับ ราคาสินค้านำเข้าที่มีการปล่อยคาร์บอนสูงให้เท่าเทียมกับสินค้าที่ผลิตในสหภาพยุโรปที่มีการ ปล่อยคาร์บอนต่ำ เพื่อป้องกันการย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่ เข้มงวดน้อยกว่า การใช้มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนเป็นมาตรการที่สหภาพยุโรปใช้ ในการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านมาตรการทางการค้า มาตรการนี้ไม่เพียงแต่ส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับโลก แต่ยังส่งเสริมให้ ประเทศอื่น ๆ ปรับตัวและพัฒนามาตรการด้านสิ่งแวดล้อมให้เข้มงวดมากขึ้น เพื่อให้สามารถ แข่งขันในตลาดโลกได้อย่างเท่าเทียมสหภาพยุโรปใช้ Green Diplomacy ในการสร้างความร่วมมือ ทางสิ่งแวดล้อมกับประเทศต่าง ๆ ผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ความร่วมมือทางวิชาการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศและส่งเสริมการแก้ไข ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับโลก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

การศึกษานโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) ในกรณีศึกษาประเทศเบลเยียม แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและผลกระทบที่มีต่อการปรับตัวของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนสหภาพยุโรป ถูกออกแบบมาเพื่อสนับสนุนเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรป และส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษาพบว่า เบลเยียมเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการตอบรับและปรับตัวอย่างจริงจังต่อมาตรการดังกล่าว เนื่องจากเบลเยียมเป็นประเทศที่มีอุตสาหกรรมหลักที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก การผลิตแก้ว และสิ่งทอ การที่เบลเยียมต้องปรับตัวต่อมาตรการ CBAM ทำให้ประเทศต้องลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดและการพัฒนากระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การตอบรับของเบลเยียมต่อมาตรการ CBAM สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวและการมีส่วนร่วมในมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต่าง ๆ ของเบลเยียม เช่น PFS Health และ AGD&A มีบทบาทสำคัญในการจัดการและควบคุมมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ทำให้ประเทศสามารถดำเนินมาตรการได้อย่างมีประสิทธิภาพและพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับตัวต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนย่อมมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้า เบลเยียมอาจต้องเผชิญกับการเพิ่มต้นทุนการผลิตในอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าจากประเทศนอกสหภาพยุโรป แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้ยังสร้างโอกาสให้บริษัทในเบลเยียมสามารถเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันโดยการนำนโยบายที่ยั่งยืนมาใช้และเจาะตลาดที่เติบโตสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ สหภาพยุโรปยังดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระดับโลก การสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ช่วยส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนและสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการนี้มีผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศอย่างมาก โดยเฉพาะกับประเทศที่มีการค้ากับสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปเอง สหภาพยุโรปได้มีการดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งผ่านการเจรจาและความร่วมมือระหว่างประเทศ

สมาชิกและประเทศที่มีการค้ากับสหภาพยุโรป การทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปเน้นการสร้าง ความเข้าใจและการยอมรับในมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน โดยการให้ข้อมูลและการ สนับสนุนด้านเทคนิคแก่ประเทศคู่ค้า สหภาพยุโรปยังใช้การทูตสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความร่วมมือ ในระดับสากล ผ่านการทำข้อตกลงและการเจรจากับประเทศต่าง ๆ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือน กระจกและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว ในกรณีของมาตรการปรับคาร์บอน ก่อนข้ามพรมแดน การทูตสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจ และการยอมรับจากประเทศที่มีการค้ากับสหภาพยุโรป เช่น การจัดสัมมนาและการประชุมระดับ นานาชาติเพื่ออธิบายถึงความสำคัญและวิธีการดำเนินมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน นอกจากนี้สหภาพยุโรปยังได้จัดทำคู่มือและเอกสารให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับตัวให้สอดคล้อง กับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน เพื่อให้ประเทศคู่ค้าเข้าใจและสามารถปฏิบัติตาม มาตรการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตอบรับของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้าม พรมแดน การตอบรับของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปต่อมาตรการดังกล่าว เป็นไปในทิศทางที่ สนับสนุน โดยประเทศสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่ามาตรการนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว อย่างไรก็ตาม การดำเนิน มาตรการ CBAM ยังเผชิญกับความท้าทายและความขัดแย้งในบางประเด็น เช่น ความกังวล เกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ การดำเนินมาตรการ ปรับคาร์บอน ก่อนข้ามพรมแดน กรณีศึกษาของประเทศเบลเยียมแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวและการดำเนิน นโยบายที่สอดคล้องกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ประเทศเบลเยียมได้มีการ ปรับปรุงกฎระเบียบภายในประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน และสร้างความเข้าใจในวงกว้างเกี่ยวกับความสำคัญของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ เบลเยียมยังได้ดำเนินการสนับสนุนผู้ประกอบการในประเทศให้ปรับตัวและปฏิบัติตาม มาตรการดังกล่าว ผ่านการให้ข้อมูลและการสนับสนุนด้านเทคนิค

จากการศึกษาและกรณีศึกษาของประเทศเบลเยียม พบว่ามาตรการปรับคาร์บอนก่อน ข้ามพรมแดน เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ประเทศต่าง ๆ ปรับตัวและดำเนิน นโยบายที่สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมของ สหภาพยุโรปช่วยสร้างความเข้าใจและการยอมรับในมาตรการนี้ และมีผลในการสร้างความ ร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกและประเทศที่มีการค้ากับสหภาพยุโรป การทูตสิ่งแวดล้อมยังช่วย ให้ประเทศคู่ค้าของสหภาพยุโรปสามารถปรับตัวและปฏิบัติตามมาตรการ CBAM ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ในการสนับสนุนเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรป และการปรับตัวของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะเบลเยียม ที่มีการปรับตัวอย่างจริงจังเพื่อรองรับมาตรการดังกล่าว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการลงทุนในเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการสร้างความร่วมมือในระดับสากลเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับโลก

2. การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษานโยบายยุทธศาสตร์สีเขียวของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะมาตรการการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) ในกรณีศึกษาประเทศเบลเยียม แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่สำคัญและความจำเป็นในการปรับตัวของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปในหลายด้าน การอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 การตอบรับและปรับตัวของเบลเยียม

ประเทศเบลเยียมมีการตอบรับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนอย่างจริงจัง โดย เบลเยียมได้กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการและควบคุมมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน อย่างชัดเจน เช่น PFS Health, Food Chain Safety and Environment (PFS Health) และ General Administration for Customs and Excises (AGD&A) ซึ่งช่วยให้การดำเนินมาตรการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้า

การปรับตัวต่อมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ย่อมมีผลกระทบทางเศรษฐกิจและการค้า เบลเยียมอาจเผชิญกับการเพิ่มต้นทุนการผลิตในอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าจากประเทศนอกสหภาพยุโรป แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้ยังสร้างโอกาสให้บริษัทในเบลเยียมสามารถเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน โดยการนำนโยบายที่ยั่งยืนมาใช้และเจาะตลาดที่เติบโตสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.3 การสนับสนุนจากสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปมีการสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการดำเนินการตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนโดยมุ่งเน้นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทั่วโลก โครงการต่างๆ เช่น Africa-EU Green Energy Initiative (AEGEI) และ Just Energy Transition Partnerships (JETP) กับประเทศแอฟริกาใต้ อินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนาม และเซเนกัล มีบทบาทสำคัญในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนในสินค้าส่งออก

2.4 การดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อม

สหภาพยุโรปดำเนินนโยบายการทูตสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นการสร้างความตระหนักรู้ และส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระดับโลก นโยบายนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความร่วมมือในระดับสากล แต่ยังแสดงถึงความรับผิดชอบของสหภาพยุโรปในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การใช้การทูตสิ่งแวดล้อมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งที่สหภาพยุโรปให้ความสำคัญอย่างมาก

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ในการสนับสนุนเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสหภาพยุโรป และการปรับตัวของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะเบลเยียมที่มีการปรับตัวอย่างจริงจังเพื่อรองรับมาตรการดังกล่าว และยังแสดงให้เห็นถึงความพยายามของสหภาพยุโรปในการใช้การทูตสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการปรับคาร์บอน ของสหภาพยุโรป ต่อประเทศไทย

เนื่องจากเป็นมาตรการที่มีการบังคับใช้กับประเทศที่มีการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ซึ่งประเทศไทยก็มีความร่วมมือในการนำเข้า ส่งออกสินค้า กับสหภาพยุโรปอย่างต่อเนื่อง แต่การเข้ามาของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนต่อประเทศไทยก็สร้างความท้าทายให้กับประเทศไทยในหลาย ๆ ประเด็น และต้องเป็นการรับมือโดยการสร้างความร่วมมือภายในของประเทศไทยเอง ความท้าทายของประเทศไทยคือความพร้อมในการปฏิบัติตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน เนื่องจากเป็นมาตรการเชิงบังคับกับการค้าของสหภาพยุโรป ซึ่งมีหน่วยงานไทยได้แสดงความกังวลต่อความท้าทายนี้ อาทิ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย งานวิจัยของธนาคารกรุงไทย (Krungthai Compass) และวารสารวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับข้อกำหนดใหม่ ซึ่งรวมถึงการวัดและรายงานการปล่อยคาร์บอนในกระบวนการผลิต การพัฒนาระบบการตรวจสอบและการรายงานที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นความท้าทายที่ต้องใช้ทรัพยากรและเวลาอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการติดตั้งระบบการวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจก ซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ประเทศกำลังพัฒนาและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อาจต้องเผชิญ การลดก๊าซเรือนกระจกด้วยต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำที่สุดจะกลายเป็นหัวใจสำคัญของการแข่งขันในอนาคต ซึ่งสามารถช่วยให้ธุรกิจสามารถคงความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกที่กำลังมุ่งสู่ความยั่งยืนมากขึ้น ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายในการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี 2593 ซึ่งเป็น

เป้าหมายที่มีความท้าทายอย่างมาก เพื่อให้ภาคธุรกิจสามารถตัดสินใจลงทุนในการปรับกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและต้นทุนที่แข่งขันได้ ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีบทบาทในการสนับสนุนในหลายมิติอย่างชัดเจน หนึ่งในบทบาทสำคัญของภาครัฐคือการสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีความสามารถในการลดก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีราคาถูก เพื่อลดต้นทุนในการลงทุนของธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการกระบวนการผลิตได้โดยไม่ต้องเผชิญกับต้นทุนที่สูงเกินไป นอกจากนี้ การจัดหาแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำหรือการสนับสนุนเงินลงทุนบางส่วนก็เป็นการลดต้นทุนที่สำคัญในการปรับกระบวนการผลิต การสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐสามารถช่วยให้ธุรกิจสามารถทำการลงทุนในการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น และยังสามารถกระตุ้นให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมที่สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบของเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือการสนับสนุนเงินลงทุนที่ช่วยลดต้นทุนรวมในการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี โดยรวมแล้วการลดก๊าซเรือนกระจกและการบรรลุเป้าหมายด้านความเป็นกลางทางคาร์บอนจำเป็นต้องมีความร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมถึงการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากภาครัฐเพื่อช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับตัวได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคต

อีกหนึ่งความท้าทายที่สำคัญในยุคปัจจุบันคือการเจรจาทางการทูตและการนำการทูตสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปรับตัวต่อความท้าทายที่เกิดขึ้น เนื่องจากการนำมาตรการใหม่ ๆ เช่น การปรับคาร์บอนก่อนเข้าพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM) มาใช้มีทั้งต้นทุนในการปรับตัวและความซับซ้อนในการดำเนินการ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2563 กรมนยุโรป ร่วมกับสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ ได้จัดการสัมมนาออนไลน์ (Webinar) เพื่อให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรป โดยฝ่ายสหภาพยุโรปได้ชี้แจงว่า มาตรการนี้จะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมบางสาขาที่มีการปล่อยคาร์บอนในปริมาณสูงเท่านั้น และการกำหนดมาตรการดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO) เพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการดังกล่าวเป็นไปอย่างยุติธรรมและไม่ขัดต่อข้อบังคับทางการค้าในระหว่างการสัมมนา ฝ่ายไทยได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำมาตรการ CBAM และได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของประเทศไทยเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามความตกลงปารีส นอกจากนี้ ฝ่ายไทยยังแสดงเจตจำนงที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับข้อริเริ่มและมาตรการดังกล่าว ทั้งในระดับนโยบายและเชิงเทคนิค พร้อมทั้งสำรวจความเป็นไปได้ในการร่วมมือเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของส่วนราชการและภาคเอกชนไทย

ในการเตรียมความพร้อมสำหรับการบังคับใช้มาตรการนี้ในอนาคต ฝ่ายไทยยังได้ย้ำว่าการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์นั้นเป็นภารกิจที่ไม่มีประเทศใดสามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง โดยต้องมีการคำนึงถึงข้อจำกัดของหุ้นส่วนและการปรึกษาหารือกับหุ้นส่วนเพื่อกำหนดแนวทางในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ด้วยความหวังว่าประเทศไทยและสหภาพยุโรปจะสามารถสานต่อความร่วมมือนี้เป็นรูปธรรมและสร้างผลประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อทั้งสองฝ่าย ดังนั้น ในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ สิ่งสำคัญที่ประเทศไทยต้องรับมือคือการเจรจาต่อรองทางการทูตเพื่อสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาพบว่าประเทศไทยมีความตระหนักและกำลังปรับตัวเพื่อให้พร้อมกับมาตรการดังกล่าว โดยการเจรจาและการร่วมมือจะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสำเร็จในด้านนี้

จากที่ได้กล่าวข้างต้นเกี่ยวกับต้นทุนการส่งออกที่สูงขึ้น หนึ่งในความท้าทายหลักที่เกิดจากมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน คือการเพิ่มต้นทุนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ผู้ส่งออกไทยโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการใช้คาร์บอนสูง เช่น เหล็ก ซีเมนต์ และอลูมิเนียม จะต้องเผชิญกับต้นทุนเพิ่มเติมเมื่อจำเป็นต้องซื้อใบรับรอง CBAM ซึ่งใบรับรองนี้จะสะท้อนถึงการปล่อยก๊าซคาร์บอนที่แฝงอยู่ในสินค้า ซึ่งทำหน้าที่เป็นภาษีคาร์บอน การเพิ่มต้นทุนนี้จะนำสู่ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าจากไทยในตลาดสหภาพยุโรปลดลง การลงทุนในเทคโนโลยีสีเขียวเพื่อลดผลกระทบของมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ผู้ประกอบการไทยจะต้องลงทุนในเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดและยั่งยืนมากขึ้น การลงทุนนี้มีความสำคัญไม่เพียงแต่เพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนและต้นทุนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่ยังเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปของตลาดโลก อย่างไรก็ตาม การลงทุนในเทคโนโลยีดังกล่าวอาจต้องใช้เงินทุนสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการเงินสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย การปรับปรุงกฎระเบียบ รัฐบาลไทยจำเป็นต้องปรับปรุงกรอบกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนธุรกิจในการเปลี่ยนไปสู่การผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการใช้นโยบายที่สนับสนุนการลงทุนในพลังงานหมุนเวียน การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติที่ยั่งยืนอื่นๆ นอกจากนี้ การปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้สินค้าส่งออกของไทยยังคงสามารถแข่งขันในตลาดที่มีกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวดได้

โอกาสของประเทศไทยที่จะได้รับหากสามารถปฏิบัติตามมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรปได้

แม้ว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าตามมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ของไทยไปสหภาพยุโรปจะมีมูลค่าไม่มาก แต่การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย มีองค์ความรู้ในการจัดทำข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดกระบวนการผลิต ถึงแม้ว่าการประกาศกลุ่มสินค้าของสหภาพยุโรปในช่วงเปลี่ยนผ่านจะไม่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของไทยมากนัก เนื่องจากสินค้าดังกล่าวที่ไทยส่งออกนั้นถือเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก แต่ก็มีความสำคัญอย่างมากเพราะสหภาพยุโรปถือเป็นภูมิภาคที่มีความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือ ในขณะเดียวกับสหภาพยุโรปก็เป็นประเทศที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการที่ประเทศไทยยอมรับและตื่นตัวกับมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน ถือเป็นโอกาสในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับประเทศไทยอย่างยิ่ง ทั้งในส่วนของ การฟื้นฟูความเชื่อมั่นระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป ที่ก่อนหน้านี้ประเทศไทยเคยได้รับใบเหลืองจากสหภาพยุโรป เนื่องจากไทยไม่มีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรมในเรื่องการทำประมงผิดกฎหมายหรือ IUU Fishing ที่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากล โดยประเด็นที่ถูกจับตามองมากเป็นพิเศษคือ การทำประมงโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือใช้เครื่องมือจับปลาที่ผิดกฎหมาย และปัญหาการใช้แรงงานทาส การได้รับใบเหลืองจากสหภาพยุโรปในครั้งนั้น เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ไทยต้องเร่งแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมประมง มิฉะนั้นอาจต้องเผชิญกับการถูกระงับการนำเข้าอาหารทะเลของไทยจากสหภาพยุโรป และถึงแม้ว่าในปัจจุบันไทยกับสหภาพยุโรปจะกลับมามีความร่วมมือหลายๆด้านร่วมกันแล้ว แต่หากประเทศไทยสามารถแสดงให้เห็นถึงความพยายามอย่างยิ่งในการปรับตัวการค้ากับสหภาพยุโรปก็จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากขึ้น รวมไปถึงการที่ประเทศไทยจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางการค้ากับประเทศอื่นๆ นอกจากสหภาพยุโรปได้อีกด้วย

ประเทศไทยกำลังมุ่งมั่นในการนำโมเดล BCG (Bio-Circular-Green Economy) มาใช้ ซึ่งเป็นแนวทางเศรษฐกิจใหม่ที่มีความสนใจอย่างมากจากทั้งภาครัฐและเอกชน โมเดลนี้มีเป้าหมายหลักในการปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environment) และลดปัญหาโลกร้อน (Global Warming) ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรโลกและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง การใช้โมเดล BCG มุ่งเน้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างทั่วถึง โดยอิงจากพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โมเดล BCG มีจุดเน้นในการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิมให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาในกรอบของ BCG จะมุ่งเน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่าง

ก้าวกระโดด การเติบโตในภาคท่องเที่ยวจะต้องมีลักษณะยั่งยืน โดยมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและสังคม นอกจากนี้ นโยบาย BCG ยังมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ โดยการกระจายรายได้ให้ทั่วถึงไปยังแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อให้เกิดการเติบโตที่เป็นธรรมและยั่งยืนในทุก ระดับ ความสอดคล้องระหว่างนโยบาย BCG และมาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism – CBAM) ของสหภาพยุโรป ทำให้ประเทศไทยมี โอกาสที่ดีในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากมาตรการดังกล่าว เนื่องจากทั้งสองนโยบายมี เป้าหมายร่วมกันในการลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนา BCG จึงสามารถเป็น เครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมตัวและปรับตัวให้สอดคล้องกับมาตรการ CBAM การนำโมเดล BCG มาใช้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถจัดการกับความท้าทายที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ดีขึ้น แต่ยังเป็นโอกาสที่ประเทศจะสามารถจัดเตรียมข้อมูลและ กลยุทธ์เพื่อรับมือกับมาตรการ CBAM ของสหภาพยุโรปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับตัวตาม มาตรการเหล่านี้จะส่งผลดีต่อการค้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรป โดยทำให้สามารถสร้างความ ร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนในระดับระหว่างประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล

บรรณานุกรม

Alexander B, Murphy, & Emiel L. Lamberts. (2024). *Economy of Belgium*.

<https://www.britannica.com/place/Belgium/Economy>

Amar Breckenridge, & Thomas Baily. (2024). *The EU's Carbon Border Adjustment*

Mechanism and the interplay of climate and trade policy. <https://www.frontier-economics.com/uk/en/news-and-insights/news/news-article-i20484-the-eu-s-carbon-border-adjustment-mechanism-and-the-interplay-of-climate-and-trade-policy/#>.

Camilla Adelle, K. B. a. D. T. (2018). *European Union External*

Environmental Policy Rules, Regulation and Governance Beyond Borders. .

<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-60931-7>

Commission, E. (n.d.). *Global Gateway*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en

Constanze Fetting. (2020). *The European Green Deal*.

https://www.esdn.eu/fileadmin/ESDN_Reports/ESDN_Report_2_2020.pdf

European Commission. (n.d.-a). *Carbon Border Adjustment Mechanism*. [https://taxation-](https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en#cbam-transitional-phase-2023--2025)

[customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en#cbam-transitional-phase-2023--2025](https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en#cbam-transitional-phase-2023--2025)

European Commission. (n.d.-b). *The European Green Deal A growth strategy that*

protects the Climate. <https://ec.europa.eu/stories/european-green-deal/>

European Council. (n.d.). *Green diplomacy: Council conclusions reaffirm the EU's*

commitment to work closely with partners to accelerate a global just and inclusive green transition. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/03/18/green-diplomacy-council-conclusions-reaffirm-the-eu-s-commitment-to-work-closely-with-partners-to-accelerate-a-global-just-and-inclusive->

[greentransition/#:~:text=EU%20green%20diplomacy%20will%20support,Stocktake%20under%20the%20Paris%20Agreement](#)

Foreign Trade and Development Cooperation. (n.d.). *The policy of Belgium within the EU.*

<https://diplomatie.belgium.be/en/policy/coordination-european->

Henrique Morgado Simoes. (2021). *Climate action in Belgium Latest state of play.*

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690578/EPRS_BRI\(2021\)690578_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690578/EPRS_BRI(2021)690578_EN.pdf)

HM Treasury. (2024). *Introduction of a UK carbon border adjustment mechanism from*

January. [https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65fc11fef1d3a00011](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65fc11fef1d3a0001132ac6f/Introduction_of_a_UK_carbon_border_adjustment_mechanism_from_January_2027.docx.pdf)

[32ac6f/Introduction_of_a_UK_carbon_border_adjustment_mechanism_from_January_2027.docx.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65fc11fef1d3a0001132ac6f/Introduction_of_a_UK_carbon_border_adjustment_mechanism_from_January_2027.docx.pdf)

Iryna Holovko, Adela Marian, & Maria Apergi. (2021). *The Role of the EU CBAM in*

Raising Climate Policy Ambition in Trade Partners The case of Ukraine.

https://publications.iass-potsdam.de/rest/items/item_6001279_2/component/file_6001289/content#:~:text=EU%20CBAM%20can%20promote%20a,for%20the%20affected%20interest%20groups.

Lawrence E. Susskind, & Saleem H. Ali. (2014). *Environmental Diplomacy Negotiating*

More Effective Global Agreements. <https://academic.oup.com/book/12340>

Lee-Anne Broadhead. (2002). *International Environmental Politics: The Limits of Green*

Diplomacy. https://www.riennner.com/title/International_Environmental_Politics_The_Limits_of_Green_Diplomacy

Natthapongs. (2566). สหภาพยุโรปตั้งดูตประเทศในแอฟริกาด้วยข้อตกลงที่ดีกว่าเงินในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและพลังงาน. <https://www.ditp.go.th/post/157787>

Olivia Lazard, & Richard Youngs. (2021). *The EU and Climate Security: Toward*

Ecological Diplomacy.

https://carnegieendowment.org/files/Youngs_and_Lazard_EU_Climate_FINAL_07.08.21.pdf

Richard Grant, & Elim Papadakis. (2008). *Challenges for global environmental diplomacy in Australia and the European Union.*

<https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=17&sid=e2b4bb02-c6d6-4fb7be2ea7813442a666%40redis&bdata=JkF1dGhUeXBIPXNzbyZzaXRIPWVob3N0LWxpdmU%3d#AN=13310767&db=asn>

Sebastian Oberthur, & Claire Roche Kelly. (2008). *EU Leadership in International Climate Policy: Achievements and Challenges.*

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03932720802280594>

Stefu Ioan. (2013). *Green Diplomacy-the Chance to Mitigate the Effects of the Economic Crisis in the Context of Sustainable Development.*

<https://core.ac.uk/download/pdf/82660352.pdf>

Suzan Naz Uzel. (2023). *CBAM: EU Protectionism or Landmark Climate Policy.*

<https://revolve.media/features/cbam-eu-protectionism-or-landmark-climatepolicy>

Taxation and Customs Union. (n.d.). *CBAM and developing countries/LDCs.*

https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/7abe56cc-4af0-490d-90e10a0825aabe37_en?filename=CBAM%20and%20developing%20countries.pdf

The Brussels Times with Belga. (2024). *Belgium MPs approve carbon footprint tax on*

imports from outside EU. <https://www.brusselstimes.com/994075/belgian-mps-approve-carbon-footprint-tax-on-imports-from-outside-eu>

UNFCCC. (n.d.). *Belgium's long-term strategy.*

https://unfccc.int/sites/default/files/resource/LTS_BE_EN_summary.pdf

กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). *ราชอาณาจักรเบลเยียม (Belgium).*

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd21215e39c>

3060027bcc?cate=5f1aba0039164819fc32c0ba

กองการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). กองทุนภูมิอากาศสีเขียว

เขียว (Green Climate Fund: GCF). <https://fad.mnre.go.th/th/imm/content/332>

จังก์ แสงชัย. (2563). ยุทธศาสตร์สีเขียวยุโรป : ความท้าทายและโอกาสในการดำเนิน

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป.

<https://image.mfa.go.th/mfa/0/yZ0EO327fd/เอกสาร/nbt/nbt12/IS/12027.pdf>

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์, & นนท์ นุชหมอน. (ม.ป.ป.). การประชุม Rio+20 : จาก “การพัฒนาที่

ยั่งยืน” สู่กระแส “เศรษฐกิจสีเขียว. [https://www.stou.ac.th/Foreign/Upload/เอกสาร](https://www.stou.ac.th/Foreign/Upload/เอกสารประกอบกรอภิปราย_ดร.บัณฑูร%20เศรษฐศิโรตม์.pdf)

ประกอบการอภิปราย_ดร.บัณฑูร%20เศรษฐศิโรตม์.pdf

รังสรรค์ สุคำภา. (2560). ความเป็นผู้นำของสหภาพยุโรปในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศโลก EUROPEAN UNION LEADERSHIP IN COMBATING GLOBAL

CLIMATE CHANGE. <https://so02.tcithaijo.org/index.php/JEM/article/view/56563>

รัชวิชญ์ ปิยะปราโมทย์. (ม.ป.ป.). CBAM, Opportunity or Disruption? . [https://www.thailand-](https://www.thailand-energyacademy.org/assets/upload/coursedocument/file/CBAM,%20Opportunity%20or%20Disruption.pdf)

[energyacademy.org/assets/upload/coursedocument/file/](https://www.thailand-energyacademy.org/assets/upload/coursedocument/file/CBAM,%20Opportunity%20or%20Disruption.pdf)

CBAM,%20Opportunity%20or%20Disruption.pdf

ศุภมิตร ปิติพัฒน์. (2564). การทูตสิ่งแวดล้อม (Environmental Diplomacy).

[https://isc.mfa.go.th/en/content/การทูตสิ่งแวดล้อม?cate=](https://isc.mfa.go.th/en/content/การทูตสิ่งแวดล้อม?cate=5f204a870ec8e35b8b42fc17)

5f204a870ec8e35b8b42fc17

ศูนย์พัฒนารุรกิจเพื่อความยั่งยืน. (ม.ป.ป.). EUROPEAN GREEN DEAL ประเด็นสำคัญที่ผู้ส่งออก

ไทยต้องรู้. <https://setsustainability.com/libraries/1035/item/european-green-deal>

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์. (2549). กรองยุโรปเพื่อไทย. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สำนักงานที่ปรึกษาศุลกากร ณ กรุงบรัสเซลส์. (2563). The European Green Deal.

https://brussels.customs.go.th/data_files/ebcfb04f8e51ffd9ec6aae141ad3f61a.pdf

สำนักงานวิจัยแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศด้านการทูตสีเขียว.

<https://doi.nrct.go.th/ListDoi/Download/545786/276256c411434cf9b9107082c3935>

[1c8?Resolve_DOI=10.14457/TU.res.2013.12#:~:text=%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AB](https://www.ditp.go.th/contents_attach/91977/91977.pdf)

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพฯ. (2558). ภาวะเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทยกับเบลเยียมในปี 2014. https://www.ditp.go.th/contents_attach/91977/91977.pdf

ประวัติผู้เขียน

